

Z. H. P.
SZKOŁA INSTRUKTORSKA HARCERSTWA ŻEŃSKIEGO
Wyd. Nr. 4

KSZTAŁCENIE STARSZYŃNY HARCEREK

opracował
WYDZIAŁ KSZTAŁCENIA STARSZYŃNY
GŁÓWNEJ KWATERY HARCEREK

1936
WYDAWNICTWO GŁÓWNEJ KWATERY HARCEREK
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

V7: 364700
X7 001577449

Biblioteka Gł. AWF w Krakowie

1800066350

51571

Z. H. P.
SZKOŁA INSTRUKTORSKA HARCERSTWA ŻEŃSKIEGO
Wyd. Nr. 4.

KSZTAŁCENIE STARSZYZNY HARCEREK

opracował
WYDZIAŁ KSZTAŁCENIA STARSZYZNY
GŁÓWNEJ KWATERY HARCEREK

1936
WYDAWNICTWO GŁÓWNEJ KWATERY HARCEREK
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

19140

Druk, B-ci Drapczyńskich, Warszawa, Piusa 15.

Alc 1967 K 1341

329.78 (438)

Z. H. P.
ORGANIZACJA HARCEREK
GLÓWNA KWATERA

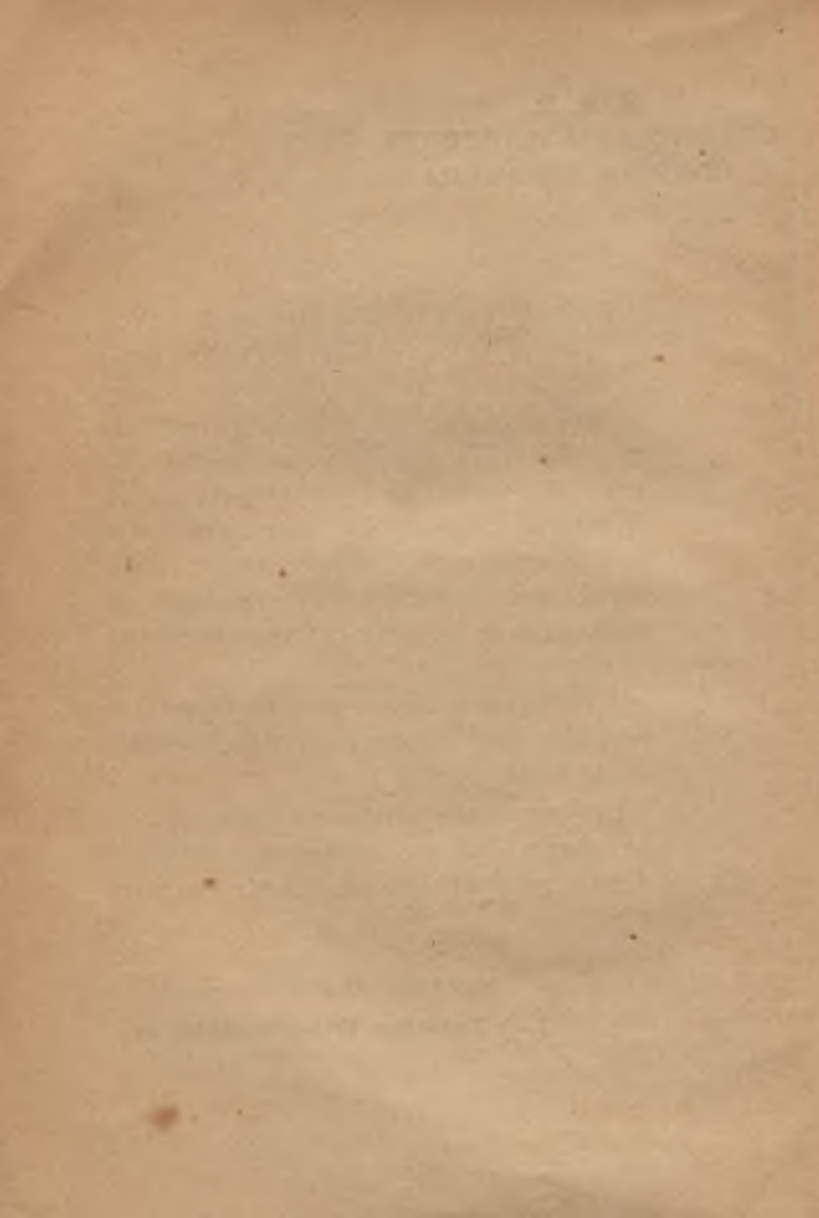
Rozkaz Naczelniczki Harcerek L. 6
z dnia 12.VI.1936 roku

Zatwierdzam, jako obowiązujące aż do odwołania, przepisy organizacyjne i instrukcje, dotyczące kształcenia i obowiązków starszyny (drużynowych, podharcemistrzyń, harcemistrzyń i instruktorek specjalności), zawarte w książce p. t. „Kształcenie starszyny harcerek”.

Jednocześnie unieważniam wszystkie przepisy dotychczasowe, dotyczące kształcenia instruktorek.

Obecny okres uznaję za doświadczalny, poprzedzający ostateczne zatwierdzenie programów, instrukcyj i przepisów.

Naczelniczka Harcerek
(—) Jadwiga Wierzbianańska hm.

I. DRUŻYNA, JAKO PODSTAWOWY OŚRODEK WYCHOWANIA INSTRUKTOREK.

Zasadniczym, podstawowym ośrodkiem wychowującym przyszłe instruktorki jest zwykła drużyna harcerska, oczywiście drużyna dobra.

Prowadzoną w niej pracą kieruje drużyna, odpowiednio do swej roli przygotowana, co się wyraża zdobytą przez nią próbą drużynowej. Zastępy i drużyna jako całość, to teren, zapewniający dobre warunki rozwojowi harcerskiemu i kierowniczemu dziewcząt.

Zastęp zastępowych i rada drużyny to ściślejsza komórka, w której odbywa się kształtowanie zamierzeń, sumowanie doświadczeń, pogłębianie i utrwalanie wiedzy harcerskiej oraz pojęć o istocie naszej służby.

Systematyczne kształcenie przyszłych członków starszyny harcerskiej zaczyna się z chwilą powierzenia dziewczynce zastępu, złożonego z 6-8 koleżanek, które często sama musi zebrać i zorganizować, zawsze sama prowadzić i zaprawiać do życia harcerskiego.

W tej pracy kierowniczej, w poczuciu rozwijającej się odpowiedzialności za zespół, w dążeniu do sprostania przyjętym obowiązkom i osiągnięcia dobrych wyników, dziewczynka wychowuje sama siebie, rośnie, rozwija się razem z zastępem, idąc jednak zawsze w pierwszym szeregu do każdej pracy i zabawy, będąc zawsze pierwsza w służbie.

Nie jest jednak pozostawiona sama sobie. Zastęp jej wraz z kilkoma innymi wchodzi w skład drużyny. Do obowiązków drużynowej należy między innymi stała współpraca z zastępowymi, tworzącymi razem z przyboczną zastęp, prowadzony przez drużynową. Do zastępu tego wchodzi również wybitniejsze dziewczęta, pełniące odpowiedzialne funkcje w drużynie.

Zastęp zastępowych pracuje jednocześnie jako rada drużyny. Rada ta tworzy i dyskutuje programy pracy dla poszczególnych zastępów i całej drużyny, współpracuje z sobą realizując te programy, czuwa nad całością i nad poszczególnymi etapami życia drużyny i jej ogniw.

W drużynach nieposiadających odpowiednich drużynowych kształcenie zastępowych napotyka na istotne trudności. Z pomocą przychodzi tu hufcowa, organizując drużynę zastępowych hufca, prowadzoną przez wyznaczoną instruktorkę

jako drużynową. Każdy zastęp takiej drużyny, to zespół stale z sobą pracujący (w jednej i tej samej drużynie) i kierowany przez własną drużynową (jako zastępową) pod okiem instruktorki.

Prowadzone do niedawna w wielu środowiskach okresowe kursy dla zastępowych wyraźnie ustępują miejsca stałym zastępom i drużynom zastępowych. Zwycięża tu założenie, że żaden dłuższy lub krótszy kurs nie przygotuje dziewczynki do samodzielnej pracy kierowniczej, że od zastępowej w większości wypadków nie można wymagać daleko posuniętej samodzielności. Nie jest ona w stanie przenieść na teren zastępu wskazań metodycznych i programowych, gdy są one podawane w oderwaniu od życia danego zastępu. Dziewczyna winna pracować, rozwijać się i kształtować systematycznie, w odpowiednim zespole i pod odpowiednim kierunkiem.

Drużyny zastępowych, organizowane w hufcach, są komórkami zastępczemi, potrzebnymi tam, gdzie drużynowe nie są na tyle wyrobione i odpowiedzialne, by móc prowadzić należycie zastępy zastępowych własnych drużyn. Nie tworzy się zatem drużyn zastępowych tam, gdzie poziom pracy jest wysoki. Wystarczy tu wgląd instruktorek hufca w programy pracy zastępów zastępowych w drużynach, odwiedzanie zbiórek zastępowych przez hufcową lub wyznaczoną in-

strukturkę, pomoc za pośrednictwem skupionych przy komendzie hufca instruktorek specjalności. Wskazane jest także organizowanie co jakiś czas dla zastępowych w hufcu ćwiczeń, mających na celu porównanie i wymianę wartości zdobytych przez zastępowe w poszczególnych drużynach, sprawdzenie wyrobienia dziewcząt, wyrównanie braków i t. p.

Niezależnie od poziomu drużyn, komenda hufca często bierze udział w kształceniu zastępowych, organizując dla wszystkich drużyn obóz lub kolonję zastępowych. Nie chodzi tu o szkolenie zastępowych, o uczenie ich jak należy zastęp prowadzić. Celem obozu czy kolonji zastępowych jest zorganizowanie dla dziewcząt już prowadzących zastępy, lub mających je wkrótce objąć, — okresu zwartego, możliwie pełnego życia harcerskiego. Życie to, bogate w treść wewnętrzną i w doświadczenie, podniesie wyrobienie osobiste dziewczyny na poziom wyższy, pozwoli jej głębiej zrozumieć i odczuć istotę Harcerstwa i nauczy ją czerpać z codziennych doświadczeń wartości cenne w życiu prowadzonego przez nią zastępu. Jednocześnie skupienie w obozie zastępowych z różnych drużyn umożliwi wymianę zdobyczy i wskazań, podobnie, lecz na większą skalę, jak owe okresowe ćwiczenia dla zastępowych hufca, o których poprzednio była mowa.

Należy podkreślić jeszcze jedną formę współdziałania hufcowej z drużynową w dziedzinie wychowania zastępowych. Jest nią drużyna wakacyjna organizowana na okres wakacji lub ferij zimowych, a skupiająca te dziewczęta z wszystkich drużyn hufca, które z różnych przyczyn nie mogły wziąć udziału w obozie lub kolonji harcerskiej. Właściwa forma organizacyjna, przemyślany program, dobre kierownictwo całej drużyny i zastępów, są zdolne przynieść dziewczętom duże korzyści, pomocne zarówno w życiu harcerskim wszystkich jednostek, jak i w pracy kierowniczej zastępowych.

Wymagania stawiane przez organizację zastępowym są dość luźne. Przy wyborze kandydatki na zastępową (zarówno wówczas, gdy wyboru dokonuje zastęp, jak i wtedy, gdy decyduje drużyna), zwraca się uwagę na harcerskie cechy jej charakteru i na jej możliwości przodownicze. Sumując, od zastępowej powinno się wymagać:

aby była harcerką (po przyrzeczeniu harcerskim),

aby posiadała stopień wyższy, niż stopień większości dziewcząt w zastępie,

aby była czynnym członkiem zastępu zastępowych i rady drużyny, do której należy (drużyny zastępowych hufca).

Dążymy również do tego, aby zastępową miała,

za sobą intensywne przeżycie harcerskie w postaci obozu (kolonji) drużyny lub hufca.

Wiele dziewcząt zatrzyma się po przebyciu pierwszego odcinka drogi prowadzącej do grona starszyny harcerskiej, przed wieloma jednak dalsze możliwości staną otworem.

Jednej z zastępowych, najodpowiedniejszej, drużynowa powierza funkcję swej przybocznej. Harcerka ta współpracuje z drużynową w prowadzeniu drużyny, jest odpowiedzialna za powierzoną sobie na stałe pracę, np. opiekę nad księgowością, inwentarzem drużyny, kieruje pewnymi ćwiczeniami w drużynie i w zastępie zastępowych, do którego należy, odwiedza zbiórki zastępów, utrzymuje kontakt z dziewczętami i ich rodzinami i t. p. Najbliżej obcuje z drużynową. Przez pracę i charakter swego życia harcerskiego zaprawia się do dalszej służby w roli przyszłej drużynowej-następczyni.

Cały bowiem okres pełnienia funkcji przybocznej jest dla dziewczyny próbą, poprzedzającą okres następnym, w którym obejmie ona samodzielnie kierownictwo macierzystej lub innej drużyny. Niezawsze, oczywiście, wyniki tej próby będą dodatnie.

Przybocznej, podobnie jak zastępowej, organizacja nie stawia konkretnych wymagań. Jest oczywiste, że przyboczna, jako najbliższa współ-

pracownica drużynowej, winna stać wyżej niż inne dziewczęta, zarówno pod względem wyrobienia osobistego, jak i pod względem doświadczenia. Wyrazi się to w posiadanym przez nią stopniu, w sprawnościach, w przebytych obozach, w uzdolnieniach organizatorskich i wychowawczych, w dobrym stosunku do dziewcząt z drużyny. A już jasne jest, że drużynowa nie robi swoją przyboczną dziewczyną, z którą nie potrafi blisko, po bratersku, współżyć i harmonijnie współpracować.

Dla zachowania ciągłości pracy i utrwalenia, umocnienia danej drużyny, konieczne jest, by każda drużynowa, nawet nie przewidując, że warunki zażądać mogą jej ustąpienia, przygotowywała następczynię sobie i drużynie. Funkcja przybocznej najlepiej do tego celu prowadzi.

Drużyny jednak mocniejsze i złożone ze starszych dziewcząt nie mogą i nie powinny przedstawiać na kształceniu jednej tylko kandydatki na drużynową, nie powinny myśleć tylko o sobie i swojej przyszłości. Winny dążyć do ogarniania Harcerstwem nowych terenów, winny przygotowywać zastępowe i przyboczne dla innych drużyn, istniejących a słabych, lub nowych, mających dopiero powstać. Dobra drużyna rozwija zawsze typy instruktorskie i szuka dla nich terenu działania, tem samem rozszerzając swój za-

się, swoje możliwości twórcze oraz cenne dla gromady poczucie siły i wartości.

W tych wypadkach droga do stopnia drużynowej nie prowadzi przez funkcję przybocznej, drużynowa może mieć bowiem tylko jedną, najwyżej dwie przyboczne. Dziewczęta o odpowiednim wyrobieniu harcerskim i zdolnościach wychowawczo - kierowniczych, wykazanych na różnych odcinkach życia drużyny, zostają zarówno jak przyboczne, wysunięte przez radę drużyny, a następnie przez komendę hufca, jako kandydatki na organizowany przez Komendę Chorągwi obóz drużynowych lub na kurs metodyczny Szkoły Instruktorskiej G. K. H.

Tem samem wchodzą w okres zdobywania próby drużynowej, nowy, znowu nie dla wszystkich dostępny etap na drodze kształcenia starszyszy.

I tu poraz pierwszy spotykamy się z dokładnie sprecyzowanymi wymaganiami, stawianymi przez organizację kandydatkom na pełnouprawnione drużynowe.

II. KSZTAŁCENIE INSTRUKTOREK.

A. Drużynowa.

Drużynowa, to najmłodsza instruktorka harcerska, której przypada w udziale pełnienie służby niezwykle ważnej i odpowiedzialnej, bo pro-

wadzenie drużyny lub gromady zuchowej, bezpośredni kontakt z dziećmi lub młodzieżą.

Może się nasunąć pytanie, dlaczego najistotniejszą pracę harcerską, budowanie od podstaw, powierza się dziewczętom młodym, niewyrobionym życiowo, najczęściej nieposiadającym wiedzy pedagogicznej? Dlaczego Harcerstwo oddaje młodzież w tak niepewne ręce?

Odpowiedź prosta: Harcerstwo nie jest organizacją dla młodzieży, lecz ruchem młodzieży o samą młodzież opartym. Drużynowa nie ma być wytrawną i świadomą rzeczą wychowawczynią, lecz starszą siostrą, wzbudzającą zaufanie i zdolną prowadzić młodsze od siebie dziewczęta, kształć się, rozwijając i wychowując razem z nimi. Drużynowa jest przewodniczką i uczestniczką w wielkiej grze harcerskiej, prowadzącej przez małe gry do nowego, coraz bardziej harcerskiego jutra świata.

Drużynowa musi być członkiem organizacji, ale przede wszystkim jest członkiem ruchu.

Zdarza się, że dziewczyna odnajdzie w sobie samej nakaz prowadzenia innych drogą, którą uzna za najpewniejszą, najbardziej własną. W zetknięciu z Harcerstwem stwierdza tylko, że znalazła oto wyraz tego, co uznała już przedtem za swoją treść wewnętrzną i zasadniczą linię życia. Stwierdza, że od tej chwili nie jest sama,

staje się bogatsza i silniejsza przez to, że odtąd w siostrzanej gromadzie harcerskiej wspólnie będzie mogła zamieniać w czyn własne, a jednocześnie harcerskie idee, przy pomocy własnych, wspólnym harcerskim dorobkiem wzbogaconych środków.

Takiej drużynowej uczyć prowadzenia drużyny nie trzeba: ona sama całym życiem i pracą wychowywać będzie w sobie harcerskie wartości instruktorskie.

Na takich drużynowych oparty był ruch harcerski w swych początkach. I dziś znajdujemy w naszej pracy te, które harcerkami przyszły już do organizacji. Nie jest ich wcale obecnie mniej, niż było dawniej, ale ruch przybrał formę wielkiej, darzonej zaufaniem społeczności organizacji; nie zdołają zaspokoić potrzeb licznych rzesz dzieci i młodzieży drużynowe z Bożej łaski, nie można czekać na gotowe harcerki. Trzeba je wychowywać w organizacji i zaprawiać do pracy kierowniczej. Trzeba planowo kształcić drużynowe i przez organizację czynić je pionierkami ruchu.

Do tego celu prowadzi wychowanie zastępowych i przybocznych w drużynie, a potem dla jednostek przodowniczych — praca nad zdobyciem próby drużynowej.

Kto tę próbę może zdobyć? Kogo organizacja

uznaje za kandydatkę na pełnouprawnioną drużynową?

Mówiliśmy już o wartościach charakteru i uzdolnieniach kierowniczych, wykazanych w dotychczasowej pracy na stanowisku zastępowej lub przybocznej. Mówiliśmy o wyrobieniu, zdobytem przez dziewczynę w normalnym życiu harcerskim w ciągu roku, na kolonji, w obozach i t. p. Tu może podkreślić warto, że obóz, na który wysłamy dziewczynę, jako kandydatkę na drużynową, nie może być pod żadnym warunkiem pierwszym obozem w jej życiu, pierwszym zetknięciem się z realizowaniem zasad Prawa Harcerskiego w bliskim współżyciu z siostrami - harcerkami i z przyrodą.

Wziąć musimy następnie pod uwagę wiek dziewczyny.

W chwili zaczynania próby musi kandydatka mieć conajmniej lat 17. Skończenie próby nastąpi w rok potem, a więc gdy harcerka będzie w wieku lat 18. Trzeba pamiętać jednak, że bardzo często próbę drużynowej zdobywają dziewczęta starsze, a nawet osoby dorosłe.

Zastanowić się także trzeba nad stopniem rozwoju umysłowego przyszłej drużynowej.

Wyrobienie umysłowe drużynowej nie może być niższe, niż wyrobienie dziewczynek z drużyny. W większości wypadków, przede wszystkim

jeżeli chodzi o drużynową zuchów i młodszych dziewcząt, powinno być wyższe, umożliwiające dobrze pojętą pracę wychowawczą. Drużynowa starszych dziewcząt niekiedy może być na tym samym poziomie wyrobienia umysłowego, co jej dziewczęta. Coraz częściej jednak warunki pracy i charakter drużyny, jako zespołu, wymagają, by drużynowa starszych dziewcząt stała od nich wyżej pod względem doświadczenia życiowego i wyrobienia umysłowego.

Próba drużynowej wymaga od kandydatki stopnia rozwoju umysłowego na poziomie conajmniej gimnazjum, z tem zastrzeżeniem, że bynajmniej nie żąda się przedstawienia świadectwa szkolnego, że konieczny poziom może dziewczyna osiągnąć drogą pracy samokształceniowej.

Sprawdzenie, czy dana jednostka odpowiada warunkom próby, byłoby w tym wypadku trudne, a nawet niemożliwe, gdyby próbę drużynowej przeprowadzało się tylko indywidualnie, oddzielnie z każdą druchną. Tak jednak nie jest i dlatego nie musimy wyrobienia umysłowego dziewczyny poddawać w Harcerstwie specjalnym egzaminom. Drużynowe, tak w obozie drużynowych, jak w zastępie instruktorskim w ciągu roku, stanowią zespół, są czynne, pozwalają instruktorkom na czynienie porównań, na współpracę i t. p. Właśnie dokonywane przez instruktorki porównania

różnych drużynowych, doświadczenia zdobyte w czasie współpracy i współżycia i t. p. oraz wyniki osiągnięte przez poszczególne harcerki w prowadzonych przez nie zastępach czy drużynach, pozwalają stwierdzić, o ile poszczególne drużyny odpowiadają wymaganiom programu próby w tej dziedzinie.

Na jedno tu należy zwrócić uwagę: Nie używamy wyrazu „wykształcenie“, nie żądamy od dziewczyny wiedzy, zawartej w programie gimnazjum. Żądamy natomiast takiej sprawności umysłowej, jaką powinna osiągnąć w wyniku uczciwej pracy przeciętnie zdolna absolwentka gimnazjum. Nie żądamy wiedzy w gimnazjalnym zakresie poszczególnych przedmiotów szkolnych. Wymagamy natomiast umiejętności posługiwania się w życiu zdobytymi wiadomościami i dlatego świadectwo szkolne nie stanowi dla nas niezbitego dowodu.

Aby zdać sobie sprawę z tego, co nazywamy wyrobieniem umysłem danej dziewczyny, musimy ją zobaczyć w życiu i we współżyciu z innymi, w pracy odpowiedzialnej.

Określone w próbie minimum, tym razem, dla łatwiejszej orientacji, równe zakresowi gimnazjum, nie może być uważane za ostateczny etap, na którego zdobyciu można poprzestać.

Drużynowe, zarówno te, które po skończeniu

szkoły powszechnej własnym wysiłkiem zdobyły odpowiedni poziom umysłowy, jak i te, które posiadają wyższe studia, nie mogą stanąć w miejscu pod względem umysłowym.

Każdy osiągnięty poziom stanowi punkt wyjścia do dalszej pracy, do zdobywania następnych szczebli rozwoju. Zakres wiedzy, zdobytej w każdej dziedzinie, daje się rozwijać, rozszerzać, stanowi podstawę do dalszej rozbudowy. Trzeba samodzielnie, lub z pomocą doświadczeńszych i mądrzejszych, znaleźć dziedzinę, która najbardziej potrzebuje wysiłku samokształceniowego. W tej dziedzinie trzeba pracować.

Harcerstwo prowadzi pracę wychowawczą w zespołach trzech typów.

Typ pierwszy, to gromady zuchowe, skupiające dzieci w wieku od 7 do 11 lat. Typ drugi, to drużyny młodszych dziewcząt, do których należy młodzież żeńska w wieku od lat 11 do 15. Typ trzeci stanowią drużyny dziewcząt starszych, w wieku od lat 16 wzwyż.¹⁾

Przez zdobycie próby drużynowej harcerka uzyskuje pełne uprawnienie do prowadzenia pracy harcerskiej w zespołach jednego z tych trzech typów.

¹⁾ Nie mówimy w tej książce o starszych harcerkach, stanowiących czwarty typ pracy.

Program próby drużynowej jest jeden, zależnie jednak od typu pracy (zuchy, młodsze, starsze, dziewczęta) uwzględnia właściwe przygotowanie metodyczne, odmienne nieco dla każdego z tych kierunków pracy. W związku z powyższem ujęciem próby jest możliwe uzupełnianie np. już zdobytej próby drużynowej zuchów, wymaganiami od drużynowej młodszych lub starszych dziewcząt. W ten sposób rozszerza się zakres przygotowania drużynowej do różnych typów pracy i jej uprawnień kierowniczych.

Wymagania próby są wysokie, zdobycie jej niełatwe. Trzeba pamiętać jednak, że drużynowa prowadzi najbardziej odpowiedzialną pracę, że stopień drużynowej po próbie to już stopień instruktorski, dający tej, która go posiada, duże uprawnienia.

Próba drużynowej.

Drużynową może zostać harcerka w wieku minimum lat 17, która posiada wyrobienie umysłowe na poziomie gimnazjum (zdobyte w pracy szkolnej lub drogą samokształcenia), była przyboczną lub zastępową i:

I. Dąży do ułożenia swego życia osobistego w myśl ideałów harcerskich. Osiąga i stale wyrabia w sobie:

1. Uczciwość we wszelkich przejawach życia osobistego i zespołowego.

2. Karność wewnętrzną i zewnętrzną.
3. Czynny stosunek do zagadnień życia i pracy.
4. Zdolność krytycznego przyswajania i użytkowania w drużynie zdobytych wartości.
5. Poczucie odpowiedzialności za swoją pracę i współodpowiedzialności za zespół, w którym żyje.
6. Wyrobienie społeczne i państwowe uświadomienie obywatelskie.
7. Dostateczny poziom kultury, a mianowicie:
 - a) kultury mowy,
 - b) kultury współżycia z przyrodą,
 - c) kultury współżycia z ludźmi,
 - d) kultury zewnętrznej.
8. Umiejętność organizowania własnego bieżącego życia.

Wymienione cechy kandydatka zdobywa przez cały okres próby ze świadomością wymagań, stawianych instruktorce przez życie i organizację.

II. Rozumie ważność i wychowawcze znaczenie całokształtu pracy harcerskiej.

III. Zna ogólne zasady pracy zuchów, młodszych i starszych dziewcząt.

IV. Posiada wyrobienie harcerskie w zakresie trzech prób organizacyjnych.

V. Wykaże się umiejętnością organizowania pełnego życia harcerskiego zastępu lub drużyny w domu, w szkole, w drużynie, oraz w obozie i na kolonji.

VI. Posiada sprawność obozowniczkki lub kierowniczkki kolonji.

VII. Wykaże się znajomością podstawowych podręczników harcerskich i zuchowych oraz umiejętnością posługiwania się literaturą specjalną.

VIII. Zna cel i budowę Z. H. P. według „Organizacji Harcerek“. Zna zarys historii skautingu i Harcerstwa ze szczególnem uwzględnieniem ruchu żeńskiego.

IX. Wykaże się umiejętnością prowadzenia księgowości i gospodarki drużyny.

X. Przedstawi plan pracy, mającej na celu zrealizowanie przez drużynę wybranego założenia wychowawczego w określonym czasie.

Drużynowe młodszych dziewcząt zdobywają próbę według tego programu. Próba drużynowej zuchów różni się w punkcie VII, który brzmi:

„Zna metodę pracy z zuchami i wykaże się umiejętnością jej stosowania. Wykaże się umie-

jętnością organizowania życia zuchów w ciągu całego roku i na kolonji“.

W próbie drużynowej starszych dziewcząt ten-że p. V. jest rozszerzony w sposób następujący:

„Wykaże się umiejętnością organizowania pełnego życia harcerskiego zastępu lub drużyny w domu, w szkole, w drużynie, w pracy zawodowej oraz w obozie i na kolonji.

Umie zorganizować pracę wychowawczą i zdobywać wartości charakteru razem z zespołem rówieśniczek,

lub:

Umie organizować i prowadzić pracę samowychowawczą i samokształceniową z zespołem młodszym od siebie“.

Punkt VI zaś brzmienie ma następujące:

„Posiada sprawność obozowniczkę lub kierowniczkę kolonji i przewodniczkę wycieczek“.

Sposób zdobywania próby drużynowej jest inny dla harcerek wychowanych w drużynach, inny dla osób dorosłych, które nie należąc przedtem do Związku, pragną zostać harcerkami i uzyskać uprawnienia drużynowych harcerskich.

Harcerka zdobywa próbę drużynowej w dwóch następujących etapach:

Etap I. Zaczęcie próby przez udział w obozie drużynowych Chorągwi lub na kursie

metodycznym dla drużynowych Harc. Szkoły Instr.

Etap II. Skończenie próby. Do skończenia próby obowiązuje rok pracy po zaczęciu próby: kierowniczej w drużynie dziewcząt młodszych, starszych lub w gromadzie zuchów; metodyczno - praktycznej w zastępie drużynowych hufca.

Przy końcu drugiego etapu następuje wizytacja drużyny przez instruktorkę upoważnioną przez Komendę Chorągwi. Ma ona stwierdzić dostateczną ze strony drużynowej umiejętność organizowania życia harcerskiego drużyny i współżycia z otoczeniem.

W istniejących warunkach system ten nie może być interpretowany zbyt bezwzględnie. Dlatego, jako tymczasowy sposób, stosowane jest zaczynanie próby na stanowisku p. o. drużynowej przed odbyciem obozu drużynowych i kończenie jej w obozie, po roku prowadzenia drużyny. Stosowane są tu jednak pewne ograniczenia.

Do skończenia próby drużynowej zuchów konieczne jest ponadto przejście kursu zuchowego.

Oto jak przedstawia się z punktu widzenia programu zdobywanie próby drużynowej w dwóch etapach:

W obozie drużynowych

Wykazanie i dalsze wyrabianie harcerskiej i instruktorskiej postawy (P. 1 wymagań próby).

Wykazanie zrozumienia całokształtu życia harcerskiego. (P. 2 wymagań).

Przeżycie obozu jako realizacja właściwej metody harcerskiej. (p. 3 wymagań).

Sprawdzenie wszystkich posiadanych stopni harc. z uwzględnieniem metodyki przeprowadzania prób. (p. 4 wymagań).

Wykazanie i dalsze wyrabianie umiejętności organizowania pełnego życia harc. zespołu (zastępu, druż. oboz. (p. 5 wymagań).

Uzyskanie sprawności obozowniczej jako wynik całego toku prac obozowniczych drużyny obozowej przy odpowiedniej postawie harc. danej jednostki (p. 6 wymagań).

Umiejętność posługiwania się literaturą specjalną (p. 7 wymagań) w myśl zasady samodzielnego zdobywania wiadomości.

W całorocznej pracy

Zrozumienie zasad całej pracy harcerskiej (zuchy, młodsze, starsze dziewczęta, starsze harc.). Wykazanie zrozumienia istoty metody harc. w ujęciu pracy z drużyną (p. 3 wymagań).

Gruntowanie uprzednio zdobytego wyrobienia osobistego przez ćwiczenia (p. 4 wymagań).

Wykazanie i dalsze wyrabianie umiejętności organizowania pełnego życia harc. zastępu, drużyny w warunkach całorocznych (p. 5 wymagań).

Znajomość lektury harcerskiej podstawowej (p. 7 wymagań).

Poznanie statutu i historii
Z. H. P. i Skautingu (p. 8
wymagań).

Wykazanie uniejętności
prowadzenia sekretarjatu i
rachunkowości drużyny (p.
9 wymagań).

Opracowanie planu pracy
drużyny, opartego na wy-
braniem odpowiednio do wa-
runków i potrzeb założeniu
wychowawczem. (p. 10 wy-
magań).

W programie próby drużynowej zarysowują się
dwie odrębne części: jedna, dotycząca postawy
wewnętrznej dziewczyny, druga, zawierająca wy-
magania natury organizacyjno-metodycznej.

Na pierwszy plan wysuwa się drużynowa jako
człowiek. Cechą jej zasadniczą jest **dą ż e n i e**
n a p r z ó d. „Osiąga i stale wyrabia“ — oto sło-
wa najbardziej charakterystyczne. Drużynowa
nie „jest“, ale „staje się“ i to „staje się“ świadome,
z pełnem poczuciem odpowiedzialności, ze
rozumieniem, że tworząc samą siebie, buduje
istotne wartości drużyny.

Zasadniczą bardzo sprawą jest to, zgodne z kar-
dynalnemi cechami metody skautowej, świadome
ze strony harcerki zdobywanie konkretnych war-
tości charakteru, które razem złożą się na harmo-
nijną postawę harcerską drużynowej.

Dziewczyna wchodzi w okres zdobywania próby, posiadając już te cechy charakteru, wyrobione w mniejszym lub większym, a w każdym razie w nierównym stopniu. Nie posiadając ich wcale, nie mogłaby być harcerką a już w żadnym razie nie mogłoby być mowy o uznaniu jej za kandydatkę na drużynową. Dotąd jednak pracowała nad sobą mniej planowo, nie dbała o harmonijny stosunek wzajemny poszczególnych cech, nie zdawała sobie sprawy z czekającej ją, jako drużynową, konieczności zdobycia t. zw. postawy instruktorskiej. Teraz, najczęściej w obozie lub na kursie, w zespole drużynowych i z pomocą instruktorek, uświadomiła sobie znaczenie wymaganych „przez życie i organizację“ wartości, umocniła w sobie wolę ich świadomego zdobywania. Przy końcu obozu czy kursu drużynowych obliczyła osiągnięty dorobek, porównała siebie z przed paru tygodni i po ich upływie, zdecydowała, że warto iść dalej drogą świadomego budowania od wewnątrz siebie, jako instruktorki.

W tym też kierunku pójdzie teraz głównie jej wysiłek samowychowawczy.

Jednocześnie świadomość służby instruktorskiej, do której się zaprawia, zwróci wysiłek kandydatki na drużynową Z.H.P. w drugim kierunku

ku: każe jej pracować samodzielnie nad zrozumieniem ważności i wychowawczego znaczenia całości kształtu pracy harcerskiej.

Bodźce i pomoc w tej pracy wewnętrznej często znajduje dziewczyna dokoła siebie, w organizacji i poza nią, niewiele jednak osiągnie bez osobistego, samodzielnego działania. A przecież bez dodatnich wyników w tej dziedzinie znikomą tylko wartość będą miały dla pracy drużynowej wszystkie umiejętności i wiadomości zewnętrzne. W momencie zatem kończenia próby drużynowej musi dziewczyna wykazać się już osiągniętą postawą instruktorską i dalszem, zdobywczym nastawieniem w tym kierunku.

Harcerka jedzie na o b ó z d r u ż y n o w y c h.

Dotychczas pracowała w gromadzie zuchowej, w drużynie młodszych lub starszych dziewcząt. Czy idąc po linii jej obecnych potrzeb i zainteresowań skierować ją na obóz związany z jej terenem pracy? Czy odpowie jej potrzebom obóz drużynowych zuchów, młodszych lub starszych dziewcząt?

Na to pytanie należy odpowiedzieć negatywnie.

Dziewczyna pragnie oderwać się od terenu dotychczasowej swej pracy, wejść między innych ludzi, obejrzeć siebie samą, swoje doświadczenia i kłopoty, w świetle wspólnych rozważań i porad, a przede wszystkim — przeżyć obóz harcer-

ski nie jako drużynowa lub zastępowa, kierownicza i wychowawczyni, ale jako dziewczyna-harcerka. Żyć blisko z przyrodą, odczuwać radość istnienia, radość pracy, umieć żyć razem z innymi, być spokojną, swobodną, zadowoloną z siebie i ze świata. Dominująca jest ta potrzeba własnego, osobistego przeżycia harcerskiego.

Dlatego to obozy drużynowych mają charakter ogólny, nie precyzują zagadnień wychowawczych w tym czy innym kierunku. Odkładają to na czas późniejszy.

Jaką rolę w kształceniu drużynowej ma spełnić obóz drużynowych Chorągwi lub kurs metodyczny Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej G.K.H.?

Gdy rozważymy załączony (str. 24) rozkład programu pracy uczestniczki obozu drużynowych, powiemy, że niewiele się ona na tym obozie nauczy, że zbyt wiele przerzucono na okres pracy całorocznej, zbyt mało przeznaczono obozowi.

Tak byłoby w istocie, gdyby w obozie drużynowych czy na kursie metodycznym dziewczyna miała być nauczana.

Nie o to jednak chodzi.

Celem obozu drużynowych jest mianowicie wprowadzenie drużynowej drogą intensywnego kilkotygodniowego przeżycia w zrozumienie i uświadomienie sobie zasad metody harcerskiej,

która ma stać się podstawą jej dalszej pracy wychowawczo - kierowniczej. Znowu ma przejść dziewczyna przez ten sam niełatwy proces od zdobywanych w dotychczasowym swym życiu harcerskim, nieprzemyślanych z punktu widzenia instruktorskiego doświadczeń i t. p., do świadomego poznania, zrozumienia, ogarnięcia podstaw metodyki harcerskiej. Tego zaś nie zdoła uczynić w pracy jednostkowej. Metoda harcerska oddziałuje zarówno na jednostkę jak i na zespół. Dlatego poznać ją i przyswoić sobie można jedynie w tych warunkach, w których jest ona realizowana na tle życia zespołowego, przy jednoczesnym uwzględnieniu indywidualności poszczególnych jednostek. Nie można też metodyki harcerskiej nauczyć się z książki, teoretycznie. Jest ona zbyt bogata, zbyt różnorodna w stwarzanych przez samo życie sytuacjach. Wskazuje ona nie tylko sposób postępowania z innymi, ale przede wszystkim w stosunku do samej drużynowej uczy ją harcerskiego sposobu życia. Takiej zaś wiedzy nie da książka, ani najdoświadczeńszy nauczyciel — dać ją może tylko samo życie, bujne i twórcze życie harcerskie, zorganizowane w odpowiednich warunkach i analizowane przy pomocy współtowarzyszek - instruktorek.

Jeżeli chodzi o zasób wiadomości i umiejętności harcerskich, potrzebnych drużynowej, to naucze-

nie ich również nie jest celem obozu drużynowych. Kandydatka na drużynową, przyjeżdżająca na obóz, powinna posiadać wiedzę w zakresie trzech stopni i wymaganych sprawności, zdobytą w normalnem życiu zastępu, drużyny, uprzednio odbytych kolonij, obozów, wycieczek, kursów i t. p.

W obozie drużynowych wiedza ta ulega sprawdzeniu i drogą ćwiczeń, gier i t. p. n a ś w i e t l e n i u m e t o d y c z n e m u. To co wiedziały i umiały dziewczęta, zostaje teraz pogłębione i utrwalone, oraz wzbogacone szeregiem doświadczeń, wskazujących, jak winno to być ujęte w drużynie przy właściwem zastosowaniu metody harcerskiej.

Warunki życia obozowego, stworzonego samodzielny wysiłkiem dziewcząt w nietkniętym przez kulturę zakątku leśnym, stanowią świetną szkołę, w której, jak nigdzie, zdobyć można umiejętność organizowania.

W obozie będzie tylko to, co zgodnie ze swemi zamierzeniami dziewczęta zrobią. Czeka na ich wysiłek myślowy i fizyczny zarówno gospodarza, jak i każda inna strona życia obozowego, czekają na zaspokojenie tak duchowe, jak fizyczne potrzeby zespołu i poszczególnych jednostek. Trzeba wszystko zorganizować, więc będzie zorganizo-

wane. Zamiary zamieniają się w realny czyn, dziewczęta zaś zdobywają w ten sposób szereg doświadczeń: obozowniczych, które pomogą im w przyszłości prowadzić obozy, kolonje i wycieczki drużyn; organizatorskich, dotyczących zarówno spraw codziennych bytu leśnego, jak i podziału pracy, sztuki współdziałania, dobrego korzystania z czasu i t. p.; no i tych wewnętrznych, z zakresu „pierwszego punktu“ próby drużynowej.

Obóz drużynowych stanowi ważny czynnik w kształtowaniu poczucia wspólnoty organizacyjnej. Wobec grona instruktorek, stanowiących radę drużyny obozowej i wobec zespołu uczestniczek, przybyłych z rozległego terenu Chorągwi a nawet z całej Polski i z poza jej granic, zarysowuje się zależność dziewczyny od organizacji i ścisły z nią związek. Komen-da Chorągwi staje się w poczuciu dziewczyny czemś bliższem i żywem. Następuje nawiązanie z gronem instruktorek i drużynowych pewnego kontaktu myślowego i opartego na wspólnych przeżyciach kontaktu, który w dalszej pracy dziewczyny jako drużynowej, będzie jej dużą pomocą i umocnieniem wewnętrznem.

Obóz drużynowych winien być maksymalnie wyzyskany w kierunku zdobycia wymienionych wartości, co zatem idzie, słusznem jest, aby wyeliminować z jego życia momenty nieharmonizu-

jące z całokształtem wymienionych założeń, jak również z tłem życia leśnego.

Niema zatem w obozie miejsca na wykłady i referaty, nic wspólnego nie mające z życiem obozowym, na wypracowania programowe, statutowe i administracyjne. Jest natomiast miejsce i czas na omawianie doświadczeń obozowych i wyciąganie z nich instruktorskich wniosków. Skład biblioteczki obozowej jest bardzo specjalny, zawiera tylko to, co może stać się niezbędne tutaj, w obozie, co dotyczy obozowania, zwyczajów leśnych, życia przyrody, tajemnic terenu, stosunków regionalnych, pieśni i czasówowych, w które cofać się trzeba, aby tem bardziej zdobywczym marszem iść w przyszłość. Natomiast w dniach poobozowych, szukać się będzie w książce czego innego: wiedzy o człowieku, o jego zdobyczach kulturalnych, gospodarczych, naukowych, o sprawach aktualnych, tam będących chlebem powszednim — tu, w obozie, czemś dalekiem i nieposzukiwanem. Tu — czyta się księgę przyrody i zdobytą wiedzę stosuje, gruntuje. Tam — będzie się iść ścieżkami ludzkimi i uczyć się życia dla ludzi wśród ludzi.

Tak pojęty obóz drużynowych wychowuje, nie uczy. Oddziałuje on na uczestniczki od wewnątrz, pobudza ich wolę i uczucie, skłania do samodzielnego czerpania wiedzy instruktorskiej, pomaga w

przyswajaniu, porządkowaniu tej wiedzy. Nie jest całością zamkniętą; otwiera bramy, wprowadza dziewczęta na drogę życia instruktorskiego, zaczętego w specjalnych warunkach obozowych przy współpracy siostrzanej instruktorek, prowadzącego przez wysiłek, dobrą wolę i harcerskość tętniącą już we krwi, do dalszych stopni na drodze kształcenia instruktorek.

Ale nie ulega wątpliwości, że nie wszystkie uczestniczki obozu drużynowych znajdą się na tej drodze. Tak pojęty obóz wychowa i zaprawi te, które chcą i mogą; nie da wyników dodatnich („zaczęcie próby“) tym, które nie chcą, lub jeszcze nie potrafią.

Kurs metodyczny Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej G. K. H., aczkolwiek posiada niektóre założenia wspólne z obozem drużynowych (intensywność przeżycia harc., wyrobienie metodyczne i organizatorskie, sprawdzenie wiadomości i t. p.), wykazuje jednak zasadnicze różnice.

Odbywa się on zazwyczaj w warunkach odmiennych niż obóz (dom, osiedle), nie wprowadza zatem w bliskie współżycie z przyrodą i z terenem.

Pracy nad wyrobieniem organizatorskiem nadaje ze względu na swój charakter, zupełnie inny kierunek.

Częściowo tylko, w ramach godzin przeznaczono-

nych na zajęcia własne drużyny kursowej, daje uczestniczkom możliwość bezpośredniego, osobistego przeżywania Harcerstwa.

Zasadniczo oparty jest o zespół dziewcząt, zorganizowanych w gromady zuchowe lub drużyny. Uczestniczki kursu pełnią w stosunku do tych zespołów funkcje zastępowych i podzastępowych, czasem drużynowych. Pracują ze swoją grupą według programu, zakreślonego na czas trwania kursu, przez siebie opracowanego, przemyślanego i ustalonego na radzie metodycznej pod kierunkiem instruktorek. Kierują pełnym życiem powierzonego sobie zespołu: z nim mieszkają, dbają o jego higienę osobistą, porządek, zdrowie. Kierują sprzątaniami, nakrywaniem i podawaniem do stołu, organizują współżycie wszystkich zastępów i t. p. Jedynie nauczanie dziewcząt nie wchodzi w zakres ich obowiązków. Wszystkie wymienione zajęcia wchodzi w program kursu, wszystkie są uważane za środki wychowawcze, prowadzą do celu, pozwalając osiągnąć wyniki, które obliczy się przy końcu kursu. Obserwacje psychologiczne, wychowawczy stosunek do dziewcząt, umiejętność opracowania i zrealizowania programu, stosowania metody harcerskiej, wszechstronnego organizowania życia całości (prowadzenie kolejnych dni), i t. p. — wszystko przechodzi przez filtr rad metodycznych i rzeczowy kierunek instruk-

torek. Skalę doświadczeń rozszerza prowadzone w drugiej części kursu wzajemne odwiedzanie przez uczestniczki zbiórek, uprzednio przygotowanych przez prowadzącą z pomocą instruktorki, i w rezultacie, wspólnie omawianych i ocenianych.

Ostatnią różnicą, może równie zasadniczą, jest to, że kursy metodyczne różniczkują już typ pracy wychowawczej, do której przygotowują się uczestniczki. Obozy drużynowych mają charakter ogólny. Kursy metodyczne są osobno organizowane dla drużynowych zuchów, osobno dla drużynowych starszych lub młodszych dziewcząt.

Nie można zatem obozu drużynowych zastąpić kursem metodycznym, można go natomiast nim uzupełnić. Staje się to konieczne przede wszystkim w wypadkach, gdy kandydatka na drużynową wyrosła z drużyny, która nie spełniła wobec niej roli podstawowego ośrodka wychowania przyszłych instruktorek, lub gdy ma prowadzić pracę typu sobie nieznanego, np. kandydatka na drużynową zuchów, która nigdy z dziećmi nie miała do czynienia, lub kandydatka na drużynową starszych dziewcząt (młodszych), pragnąca racjonalnie postawić pracę w swojej drużynie.

Kurs metodyczny nie jest jednak obowiązującym etapem kształcenia drużynowych. W większości wypadków dziewczynie, którą wychowała

naprawdę harcerska drużyna i która odbyła obóz dla drużynowych z dobrym wynikiem, wystarczy w zupełności przejście tygodniowego kursu, na którym zapozna się z programową, metodyczną i organizacyjną stroną wybranego przez siebie kierunku pracy wychowawczej (zuchy—młodsze — starsze dziewczęta). Organizowanie kursów tego typu podejmują Komendy Chorągwi.

Przejdźmy do form, kształcących drużynową w normalnej pracy całorocznej.

Jeżeli drużynowa wychowuje w sobie cechy instruktorskie przede wszystkim przez przeżycia, to prowadzenie drużyny dostarczy jej bezwątpienia sumy przeżyć istotnie cennych i odegra rolę czynnika systematycznie kształcącego.

Drużyna bowiem stawia wymagania swej kierownicze.

We wspólnej pracy z dziewczętami, niezależnie od wieku i poziomu zespołu z którym pracuje, stwierdza drużynowa, że potrzebne jest jej coraz większe wyrobienie osobiste, coraz szerszy zakres wiedzy wychowawczej i praktycznej. Owe zapotrzebowania przychodzą do jej świadomości stopniowo i stopniowo też, w miarę sił i możliwości, są zaspakajane.

Z czasem dochodzi dziewczyna do odnalezienia właściwego kierunku swych zainteresowań, zamiłowań i uzdolnień wychowawczych. Już wie,

że najlepiej lubi i najlepsze wyniki osiąga w pracy z zuchami, czy też z młodszymi, bądź starszymi dziewczętami. W tej dziedzinie chce pracować, w tym kierunku pogłębić swoje przygotowanie instruktorskie. Znalazła w Harcerstwie własne miejsce, wie czego chce, czuje grunt pod nogami.

Na wybór jej złożyły się czynniki bardzo różnorodne i nie dające się ująć w żadną receptę. Zdarza się, że dana drużynowa znajduje swój świat w pracy zuchowej i nie chce, bo nie potrafi prowadzić drużyny harcerek. Bywa, że drużynowa starszych dziewcząt dojdzie do wniosku, że o wiele lepiej i owocniej pracuje się jej teraz, niż dawniej, gdy miała do czynienia z dziećmi ze szkoły powszechnej. Nie wróci już do nich — tu jej miejsce. Zdarza się też inaczej: drużynowa po wybraniu kierunku np. zuchowego i zdobyciu właściwej próby drużynowej, doprowadziwszy swe dziewczynki do wieku lat 11 i III-ciej gwiazdki, pragnie je dalej prowadzić. Staje się tedy drużynową młodszych dziewcząt i uzupełnia swą próbę, uzyskując rozszerzenie uprawnień. Uzupełnianie próby i przechodzenie do innego typu pracy zdarza się równie dobrze drużynowym zuchów, jak i drużynowym młodszych lub starszych dziewcząt. Pozwala na to jednolitość trzonu programowego próby.

Rozważmy teraz sposób zdobywania próby dru-

żynowej przez osoby dorosłe, które, nie będąc harcerkami, chcą nimi zostać, by prowadzić harcerską pracę wychowawczą.

Omijają one w swej drodze harcerskiej odcinek najpierwszy — nie przeżywają Harcerstwa bezpośrednio i we właściwym czasie, jako członkinie normalnych zastępów i drużyn młodszych, a potem starszych dziewcząt. Ten odcinek drogi harcerskiej ma zasadnicze znaczenie, jak wyjaśniliśmy w pierwszym rozdziale niniejszej książki, i w akcji kształcenia starszyny jest należycie doceniany. Jeśli warunki powodują jego brak, szukamy środków, zdolnych spełnić tę samą rolę, co zachodzi właśnie w wypadku, o którym mowa.

Każda jednostka, prowadząca pracę wychowawczą w Harcerstwie Żeńskim, musi być harcerką — oto zasada, od której w żadnym wypadku nie odstępujemy — z czego wypływa jasny wniosek: kto chce prowadzić wychowawczą pracę harcerską, nie będąc harcerką, musi sobie przedewszystkiem odpowiedzieć na pytanie: czy chcę i czy mogę zostać harcerką?

Odpowiedź na to pytanie jest o wiele trudniejsza dla człowieka dorosłego, niż dla dziewczynki, wstępującej „na próbę“ do drużyny. Wymagania stawiane tu przez organizację są inne — są

na miarę człowieka dorosłego, odpowiedzialnego za swoje czyny. Inaczej być nie może.

Harcerstwo jednak nie odpycha od siebie tych, które z przyczyn wewnętrznych lub zewnętrznych nie mogą zdobyć się na życie jako służbę bez zastrzeżeń, w imię zasad Prawa i Przyrzeczenia harcerskiego. Z pośród takich ludzi rekrutuje się ogromna większość członków K.P.H. i liczne szeregi niezmiernie nieraz pożytecznych i oddanych pracy harcerskiej opiekunek drużyn. Ani członkowie K.P.H., ani opiekunki nie idą jednak i nie mogą iść drogą kształcenia starszyny harcerki, nie tu zatem o nich mowa.

Osoby dorosłe, gotowe zostać harcerkami i pragnące zdobyć próbę drużynowej, a za nią dalsze stopnie instruktorskie, przechodzą następujące etapy pracy:

- 1) Konferencja informacyjna,
- 2) Kurs ogólny,
- 3) Kurs metodyczny dla drużynowych Szkoły Instr. G.K.H.

Ad 1) Konferencje informacyjne zwoływane są dla opiekunek drużyn, względnie tych nauczycielek i t. p., które ruchem harcerskim się interesują, nie biorąc w nim żadnego udziału. Konferencje te są organizowane przez Komendy Chorągwi przy współudziale in-

struktorek do spraw harcerskich przy Kuratorjach szkolnych lub Naczelnej Inspektorki harcerskiej M.W.R. i O.P.

Zadaniem Konferencji jest poinformowanie uczestniczek o założeniach Harcerstwa i głębsze zainteresowanie ruchem, pomoc w decyzji, co dalszego stosunku danej osoby do Harcerstwa. Konferencje trwają 2—5 dni. Żadnych uprawnień kierowniczych nie dają.

Ad 2) Kursy - obozy ogólne organizowane są dla osób dorosłych, jak dotychczas wyłącznie dla nauczycielek szkół powszechnych i średnich, uprzednio jeszcze luźno związanych z Harcerstwem, lecz zdających sobie sprawę z zasadniczych założeń ruchu. Kursy te organizuje G.K.H. lub upoważnione przez nią Komendy Chorągwi. Trwają conajmniej 3 tygodnie w czasie wakacyj letnich. Zadaniem ich jest stworzenie warunków możliwie pełnego regularnego życia harcerskiego, które uczestniczkom do pewnego przynajmniej stopnia zastąpi przeżycia harcerskie w normalnym zastępie czy drużynie. Na kursie ogólnym następuje ostateczna decyzja, zarówno ze strony uczestniczek jak i instruktorek kursu i formują się dwie grupy: 1) osób, które pozostają w Harcerstwie jako członkowie współdziałający, — opiekunki i członko-

wie K.P.H., oraz 2) przyszłych harcerek i drużynowych.

W wyniku kursu ogólnego jego uczestniczki uzyskują zrozumienie podstawy pracy w drużynie harcerskiej, to jest systemu zastępowego. Mogą zdobyć wyrobienie harcerskie w zakresie stopni ochotniczki i pionierki, wraz ze znajomością zasad metodyki prób harcerskich. Mogą złożyć próbę wybranej sprawności, zapoznając się przytem z metodą przeprowadzania sprawności. W wyjątkowych i nielicznych wypadkach uczestniczki kursu ogólnego mogą złożyć przyrzeczenie harcerskie, stając się tem samym członkami Z.H.P., gotowymi żyć nadal zgodnie z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskiem. Właściwszem jest jednak składanie przyrzeczenia później, po okresie normalnego życia harcerskiego w domu, pracy zawodowej i w organizacji, zdala od sugestywnego wpływu atmosfery kursu. Przyrzeczenie harcerskie bowiem, składane przez człowieka dorosłego, wiąże i zobowiązuje o wiele mocniej, niż to samo przyrzeczenie, składane przez dziewczynkę 13-15 letnią.

Odbycie kursu ogólnego kandydatkom na opiekunki drużyn i członków współdziałających Z.H.P. daje przygotowanie do pracy peł-

nej zrozumienia istoty Harcerstwa. Kandydatkom na kierowniczkę - wychowawczynię daje prawo zorganizowania i prowadzenia zastępu próbnego, jako zawiązku przyszłej drużyny i ośrodka, wychowującego zastępowe. Po ukończeniu kursu absolwentki z tej grupy zgłaszają się we właściwych Komendach Chorągwi, których dyrektywom odtąd podlegają, usiłując zbliżyć się do grona starszyny danej Chorągwi i wejść do odpowiedniego zastępu i drużyny instruktorskiej. (Patrz str. 89).

Ad 3) Na kursy metodyczne dla drużynowych kandydatki - absolwentki kursów ogólnych są zgłaszane już przez właściwą Komendę Chorągwi, wraz z harcerkami, wychowanymi w drużynach. Kursy tego typu trwają 25 dni i organizowane są w ciągu całego roku w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej G.K.H. (Patrz str. 33). Na kursach metodycznych tęczestniczki - absolwentki kursów ogólnych i harcerki poraz pierwszy współpracują i współżyją ze sobą, jako zespół harcerski i jednolity, mimo różnej przeszłości. Tu też zacieśnia się związek nowych członkiń z organizacją, z jej starszszą, z jej Szkołą. W wyniku kursu wszystkie uczestniczki mogą zacząć próbę drużynowej, lub skończyć ją,

o ile już miały zacząć. W wyniku zatem kursu metodycznego zastępowe zastępów próbnych mogą otrzymać uprawnienie do rozwinięcia tych zastępów w drużyny.

Dalsze wyrobienie zdobywają jako drużynowe wraz ze starszyzną swej Chorągwi i pod kierunkiem instruktorek tej Chorągwi. (Patrz str. 27 i 89).

Przed szeregiem drużynowych po próbie otworem stoi dalsza droga instruktorska, prowadząca do stopnia podharcemistrzyni.

B. Podharcemistrzyni.

Podharcemistrzyni, to znana nam z poprzednich rozdziałów drużynowa Z.H.P., która w dalszej swojej 2-3 letniej pracy osiągnęła wyższy stopień wyrobienia osobistego i doświadczenia instruktorskiego dzięki sprzyjającym warunkom.

Niewątpliwie bowiem, bez względu na różne czynniki zewnętrzne, warunki, w których drużynowa stopniowo staje się podharcemistrzynią, są sprzyjające.

Harcerce - instruktorce w wieku lat 18 - 20 nie grozi bowiem poczucie próżni ani przesyt. Jeśli potrafi życie swoje w domu, w pracy zawodowej, na studjach, w organizacji i t. p. nastroić na ton Prawa Harcerskiego i głęboko przemyśleć jego

wymagania, rozwój jej będzie wszechstronny, równomierny, pełny.

I o to właśnie chodzi.

Nawskroś harcerskie życie dziewczyny stawia jej swoje wymagania. Młodzieńcza aktywność, wiara we własne wielkie możliwości, dążność reformatorska i radość życia, nieścieśniona jeszcze nadmiernie walką o byt, obowiązkami rodzinnymi, troskami nieuniknionymi w latach dalszych i t. p. — oto co sprzyja poczynaniom harcerskim w tym okresie.

Iść naprzód. Nie zatrzymać się ani na chwilę, aby nie pozostawać w tyle. Nie zgadzać się z istniejącym stanem rzeczy. Robić lepiej, niż robiono dotychczas. Przebudowywać świat na miarę własnego, młodzieńczego optymizmu — oto hasła młodej instruktorki harcerskiej.

Jak drużynowa w okresie próby „osiągała i wyrabiała stale“ wskazane jej przez program próby wartości i wykazywała zdobyte doświadczenie wychowawcze, tak teraz kandydatka na podharc mistrzynię „dalej rozwija“ osiągniętą już treść wewnętrzną. Zdaje też sobie ona coraz wyraźniej sprawę z różnicy między wymaganą od niej dawniej „postawą harcerską“, a „postawą instruktorską“, którą ma zdobywać obecnie. Narazie różni-

cę, o którą chodzi, musi ona tylko odczuwać; przyjdzie czas, gdy ją dokładnie zrozumie.

Zasadniczą cechą przyszłej podharc mistrzyni jest ruch, w który wprowadzone są jej usiłowania instruktorskie: „podnoszenie poziomu“, „wyrabianie“, „pogłębianie i zdobywanie“, „dążenie“, „czynny stosunek“ i „czynny udział“ — wyrażenia te powtarzają się kilkakrotnie w programie próby.

Obok nich są i inne, świadczące o tem, że podharc mistrzyni osiągnęła już pewien wyraźny etap rozwoju, że ma mocny grunt pod nogami, ma na czem budować i siebie jako człowieka i swoje osobiste życie i swoją pracę. Szukajmy ich. Oto cechy charakteru, które zdobyła drużynowa Z.H.P. w okresie próby i w latach następnych, które podharc mistrzyni już „posiada“: własna prawda wewnętrzna, oparta o Prawo Harcerskie, uczciwość, o wyraźnem zabarwieniu, karność i poczucie odpowiedzialności. Nie ulega wątpliwości, że są to cechy dla instruktorki podstawowe.

Dalej widzimy: „znajomość ustroju Państwa, obowiązków i praw obywatelskich“, „rozumienie programów harcerskich i właściwe stosowanie ich w pracy“, „dobre operowanie t. zw. wiadomościami harcerskimi i przygotowanie się do specjalności instruktorskiej“, „umiejętność organizo-

wania zespołu harcerskiego" i „odcinka życia zespołu instruktorskiego"; — no i wreszcie „wyraźny dorobek w służbie harcerskiej“.

Taka jest sylwetka podharcemistrzyni. Zdawać sobie z tego należy sprawę przy zapoznawaniu się z treścią programu jej próby.

Próba podharcemistrzyni.

A. Wymagania ogólne.

Podharcemistrzynią zostać może drużynowa po próbie, mająca pełne średnie wykształcenie, wiek minimum lat 20.

B. Wymagania szczegółowe.

I. Wewnętrzna postawa instruktorska.

W pewnym stopniu posiada i rozwija dalej:

a) własną prawdę wewnętrzną w oparciu o Prawo Harcerskie, jako kryterjum stosunku do życia.

b) uczciwość, przejawiającą się:

1. w odwadze cywilnej,

2. w umiejętności sprawiedliwej oceny samej siebie, swego postępowania i t. p.,

c) karność wewnętrzną, harcerską i obywatelską,

d) poczucie odpowiedzialności za swoją harcerską postawę wobec życia i ludzi, rodziny, zawodu i zespołu, z którym pracuje.

II. Podnoszenie poziomu intelektualnego i kulturalnego, wyrażające się przez:

- a) stałe kształcenie swych zainteresowań i zamiłowań,
- b) pogłębianie własnej kultury i interesowanie się dorobkiem kulturalnym świata,
- c) wyrabianie swych poglądów przez lekturę, samokształcenie i t. p.,
- d) zdobywanie umiejętności wypowiedzania się w mowie i na piśmie.

III. Wyrabianie gotowości obywatelskiej, wyrażające się przez:

- a) znajomość ustroju Państwa, praw, obowiązków obywatelskich,
- b) czynny stosunek do obowiązków obywatelskich,
- c) czynny udział w życiu miejscowego społeczeństwa,
- d) zainteresowanie wobec najważniejszych zagadnień życia współczesnego.

IV. Wyrabianie poczucia odpowiedzialności instruktorskiej, wyrażające się przez:

- a) pogłębienie swej znajomości metody skautowej i czuwanie nad właściwym jej stosowaniem,
- b) rozumienie programów harcerskich i właściwe stosowanie ich w pracy.

- c) dążenie do własnych pomysłów,
- d) dobre operowanie t. zw. wiadomościami harcerskimi i przygotowanie się do specjalności instruktorskiej,
- e) umiejętność organizowania życia zespołu harcerskiego,
- f) umiejętność organizowania odcinka życia zespołu instruktorskiego i pokierowania nim,
- g) czynny udział w życiu grona instruktorskiego,
- h) wyraźny przydział w pracy instruktorskiej.

C. Sposób zdobywania próby.

Do osiągnięcia wymaganego wyrobienia kandydatka na podharc mistrzynię dąży przez:

- a) życie w domu, pracę zawodową, studia, służbę społeczną i inną poza Z.H.P.
- b) funkcje harcerskie, pełnione od dnia skończenia próby drużynowej,
- c) prowadzenie obozu (kolonji) drużyny lub hufca,
- d) pracę w zastępie instruktorskim,
- e) prowadzenie zastępu w obozie (na kursie) drużynowych,
- f) pracę nad zdobyciem specjalności instruktorskiej,
- g) udział w kursie podharc mistrzyń w Har-

cerskiej Szkole Instruktorskiej Głównej Kwatery Harcerek.

Jak widzimy z punktu C. programu, sposób zdobycia stopnia podharcemistrzyni jest zupełnie inny, niż osiągnięcie w 2-ch etapach próby drużynowej.

Do stopnia podharcemistrzyni dochodzi się przez mniej-więcej dwuletnią służbę, która ujęta jest jako próba. Służba ta odbywa się na terenie własnej Chorągwi kandydatki i czuwają nad nią dwie odpowiedzialne za przebieg próby harcemistrzynie. Jeden, krótki, bo zaledwie 8-dniowy odcinek czasu, przeżywają instruktorki w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej G. K. II. w zespole uczestniczek z różnych Chorągwi. Zarówno ten jednak jak i wszystkie poprzednie ogniwa próby, wymienione w programie, są obowiązujące i od nich zależy mianowanie kandydatki podharcemistrzynią.

W jaki sposób poszczególne ogniwa próby obejmują treść programu podharcemistrzyni?

Mówi o tem załączone zestawienie.

Wyniki próby należy wpisać do protokołu, który zostanie dołączony do wniosku o mianowanie. Protokół (wzór na str. 51) podpisują dwie harcemistrzynie, upoważnione przez Komendantkę Chorągwi do przeprowadzenia próby danej kandydatki. W protokole wymienia się dane rzeczo-

Rozłożenie treści programu próby podharcmistrzyni według ogniw próby w okresie jej przeprowadzania

A. Życie domowe, praca zawodowa, stała obywatelska specjalna praca ZHP	B. Funkcje instruk- torskie od dn. skończ. próby drużyn.	C. PRACE SPECJALNE		D. Praca w zastępce instr.	E. Udział w kursie podharcmistrzyni GKH.
		Prowadzenie obozu drużyn	Prowadzenie z pu drużynowych		
I. Praca nad dalszym rozwojem wewnętrznym - postawy harcerskiej instruktorów i zainteresowań					
Ia. Stale kształcenie swych zamiłowań i zainteresowań		Ia. Stale kształcenie swych zamiłowań i zainteresowań			
Ib. Podnoszenie poziomu własnej kultury i interesowanie się dorobkiem kulturalnym og.					
Ic. Wyrabianie swoich poglądów przez pracę, kulturę, samokształcenie i t. p.		Ic. Wyrabianie swoich poglądów przez pracę, kulturę, samokształcenie i t. p.			
IId. Zdobywanie umiejętności wypowiadania się w mowie i na piśmie					
IIa. Zdobyć znajomości ustroju państwa obowiązku i praw obywatelskich					
IIb. Czynny stosunek do obowiązków w obywatelskich					
IIc. Czynny udział w życiu miejscowego społeczeństwa					
IIId. Zainteresowanie wobec najważniejszych zagadnień życia społecznego					
IVa. Poglądzenie szerzej znajomości metody skautowej i czuwanie nad włączeniem jej stosowaniem					
IVb. Poglądzenie zrozumienia programów harc. i włączenie ich stosowania w pracę					
IVc. Dążenie do samostanowienia i przygotowanie do specjalności instruktorów					
IVd. Dobrze operowanie wiadomościami harc. i przygotowanie do specjalności instruktorów					
IVe. Umiejętność organizowania życia zespołu harcerskiego					
IVf. Umiejętność zorganizowania odcinka życia zespołu instruktorskiego i pokierowania nim					
IVg. Czynny udział w życiu grona instrukt.		IVg. Czynny udział w życiu grona instruktorskiego			
IVh. Wyraźny przydział w pracy instruktorów					

we i wyczerpującą treść programu próby według zestawienia materiału, opinię o pracy i wyrobieniu kandydatki.

PROTOKÓŁ

PRÓBY PODHARCMISTRZYNI Z. H. P.

Druchna
Chorągiew Hufiec
Data rozpoczęcia próby
Data skończenia próby
Ogniwa próby:

A. Życie w domu, praca zawodowa, studja, służba obywatelska poza Z. H. P.

Wytyczne — patrz str. 52.

Załączyć sprawozdanie własne kandydatki.

B. Funkcje pełnione od dnia skończenia próby drużynowej.

Wytyczne — patrz str. 58.

Załączyć lub wpisać sprawozdanie harcmistrzyń (i) odpowiedzialnych(ej) za próbę.

Ca. Prowadzenie obozu (kolonji) drużyny lub hufca.

Wytyczne — patrz str. 61.

Załączyć lub wpisać opinię wizytatorki i Komendy Chorągwi, która otrzymała sprawozdanie.

Cb. Prowadzenie zastępu w obozie drużynowych.

Wytyczne — patrz str. 63.

Załączyć lub wpisać opinię drużynowej obozu.

D. Praca w zastępie instruktorskim.

Wytyczne — patrz str. 89—104.

Załączyć lub wpisać opinię zastępowej (hufcowej).

E. Udział w kursie podharc mistrzyń.

L. kursu . . . czas trwania: od . . . do . . . r. 19 . . . (wpisać)

Opinię wpisuje Wydział Kształcenia Starszozny G.K.H. na podstawie akt Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej G.K.H.

F. Zamierzona specjalność instruktorska, odpowiadająca zamiłowaniom i zainteresowaniom kandydatki.

Podaje sama kandydatka. Specjalność instruktorska nie jest jednoznaczna z wybranym kierunkiem pracy wychowawczej.

Harc mistrzynię odpowiedzialne za próbę:

Czytelny podpis

Czytelny podpis

Z kolei omówimy poszczególne ogniwa próby i sposób ich ujęcia w protokóle.

A. Życie domowe, praca zawodowa, służba obywatelska i społeczna poza Z.H.P.

Od pierwszej chwili wstąpienia do zastępu, dziewczyna uczy się żyć po harcersku w domu, w szkole, w drużynie i gdziekolwiek się znajdzie. Dopiero wtedy, gdy pojmie charakter życia harcerskiego, gdy pocznie swoje życie po harcersku układać, dopiero od tej chwili staje się naprawdę harcerką. Stwierdzeniem tego jest przyrzeczenie.

Niełatwe jest takie życie. Trudniejsze o wiele, niż być harcerką tylko na zbiórkach, wycieczkach i obozach. Łatwo być dobrą wśród dobrych i har-

cerką wśród harcerek; trudniej pełnić służbę pionierską, nieść zrozumienie Harcerstwa tam, gdzie go nie znają, postępować tak jak każe Prawo, gdzie przywykli postępować inaczej.

Z czasem jednak, przez zwalczanie trudności i budowanie nowego rozumienia życia, dojść może harcerka do pierwszych radości zwycięstwa, odczuć z dumą, że „dom nasz jest równie harcerski jak zastęp“, zastanowić się nad wielką prawdą, że „im trudniej, tem bardziej warto się starać“.

Wtedy już wiadomo, że harcerka, która tak myśli, nie pójdzie przez życie drogą łatwą i wygodną, ale będzie szukać ścieżek trudnych i cenić przedewszystkiem to, co z trudem zdobędzie.

Kandydatka na podharcemistrzynię to człowiek, który już dość daleko zaszedł drogą uharcerzania życia swego otoczenia. Wie ona już dobrze, że im więcej daje z siebie innym, tem więcej bierze od owych innych: w domu, w pracy zawodowej, w życiu swego środowiska, w swej harcerskiej służbie, pełnionej dla ludzi z poza Harcerstwa, dla celów ogólnych. Dlatego od przyszłej podharcemistrzyni możemy wymagać zdania sobie i instruktorkom sprawy z tego, o ile na terenie pozornie pozaharcerskim potrafiła złożyć z dodatnim wynikiem próbę podharcemistrzyni.

Istotnie, w okresie próby podharcemistrzyni poraz pierwszy organizacja sięga poza swoje ramy

i poraz pierwszy chce się oprzeć z pełnem zaufaniem na samoocenie, na świadectwie, wystawionem przez instruktorkę samej sobie.

Dlaczego tak się dzieje? Dla przyczyn bardzo prostych i bardzo ważnych. Po pierwsze instruktorka harcerska nie ma być funkcjonariuszką swej organizacji, wychowaną jedynie dla celów Z.H.P. i dla jego potrzeb. Terenem jej służby ma być „każdy próg“, — dlatego harcerska akcja kształcenia starszyny musi objąć całokształt życia harcerki, owe jej „wszystkie progi“.

Po drugie, rozumiejąc znaczenie wzajemnego zaufania w życiu społecznem i pragnąc jak najusilniej szerzyć dokoła siebie ideę zaufania, tak bardzo nam potrzebnego, Harcerstwo nie otacza prywatnego, zawodowego i t. p. życia instruktorki nadzorem zwierzchniczek, nie zbiera opinij osób postronnych i zaświadczeń, lecz odnosi się wprost do instruktorki.

Po trzecie, doceniając znaczenie zdolności do sprawiedliwej samooceny w życiu każdego człowieka, Harcerstwo pomaga instruktorce kształcić w sobie tę zdolność, stawiając wymagania i konkretne wytyczne.

Rozważmy te wytyczne.

Pozaorganizacyjna próba podharcemistrzyni dotyczy:

1. samooceny własnej postawy wewnętrznej i postępu w pracy nad sobą;
2. oceny własnych zamiłowań i zainteresowań i postępu w pracy nad ich kształceniem;
3. oceny poziomu własnej kultury i stosunku do ogólnych zdobyczy kulturalnych;
4. oceny własnej pracy nad kształtowaniem poglądów na życie i t. p.;
5. oceny własnej pracy nad zdobyciem umiejętności wypowiedzania się w mowie i na piśmie;
6. oceny posiadanej znajomości ustroju Państwa, praw i obowiązków obywatelskich i własnego czynnego stosunku do tych obowiązków, do życia miejscowego społeczeństwa i do najważniejszych zagadnień z życia współczesnej Polski;
7. samooceny dążenia do własnych pomysłów i wyników w ich realizowaniu;
8. oceny stanu własnych wiadomości harcerskich i umiejętności ich stosowania poza organizacją harcerską.

Piśmienne opracowanie powyższych wytycznych, złożone przez kandydatkę na podharcmi-strzynię instruktorkom przeprowadzającym próbę, winno być dołączone do protokołu próby, wysłanego do G.K.H.

To ogniwo próby nie może być traktowane zbyt formalnie i szablonowo.

Należy pamiętać, że życie instruktorki, nie zacieśniające się do ram organizacji harcerskiej daje jej pewniejszy grunt pod nogami, mocną podstawę do budowania podharcemistrzowskich cech wewnętrznej postawy harcerskiej, instruktorskiej.

Znajduje ona tu również szeroki teren, na którym, wśród różnorodności służby, ma możliwość odnalezienia i kształcenia swych zamiłowań i zainteresowań, czy to organizatorskich, czy administracyjnych, samarytańskich, zdobniczych, reżyserskich i t. p. Służba na szerszym terenie wymaga obcowania z ludźmi, których nie poznałoby się, nie wychodząc poza granice Harcerstwa. Współżycie z różnemi ludźmi wprowadza instruktorkę w nową i nieraz bogatą dziedzinę różnorodnych zamiłowań, zainteresowań i doświadczeń tych ludzi, wzbogaca jej znajomość życia, umożliwia wymianę poglądów i środków pomocniczych jak książki, pisma i t. p.

Czynny udział w życiu miejscowego społeczeństwa i harcerski stosunek do pracy zawodowej zbliżają przyszłą podharcemistrzynię do szeregu zagadnień obywatelskich, pozwalają jej przeżyć, poznać przez osobiste doświadczenia to wszystko, co tyczy praw i obowiązków obywatelskich, ustro-

ju i życia Państwa. Jednocześnie wśród ludzi, prac i nasuwających się zagadnień, wśród lektury i wymiany myśli, instruktorka stopniowo urabia własny pogląd na życie, zdobywa umiejętność wypowiadania się w mowie i na piśmie. Stopniowo też, od prac drobniejszych, od karnego współdziałania w realizowaniu gotowych koncepcyj, przechodzi przyszła podharcemistrzyni do własnych pomysłów, zrazu jeszcze drobnych i nieśmiałych.

Dom, praca zawodowa i współpraca na terenie miejsca zamieszkania, równie dobrze jak organizacyjne formy życia harcerskiego, stanowią teren, na którym instruktorka potrafi i chce stosować wiadomości i umiejętności nabyte w Harcerstwie. Treść programowa poszczególnych stopni i sprawności okazuje się tu nietylko tematem ciekawego ćwiczenia, skomplikowanej gry, lub środkiem do urabiania pewnych cech charakteru, ale staje się bogatym zapasem wiedzy i doświadczeń, które są tem więcej warte, im wszechstronniej mogą być stosowane, im częściej okazują się pożyteczne i — im lepiej są opanowane i strzeżone przed zapomnieniem. Dobrze jest je posiadać dla siebie i dla bliźnich, warto było je zdobyć i teraz, nadal, warto utrzymywać, rozwijać, doskonalić.

Kandydatka na podharcemistrzynię winna jasno zdawać sobie sprawę z tego, że w życiu dorosłej

harcerki, a zwłaszcza instruktorki, niema miejsca na granicę między tem, co harcerskie i tem, co z Harcerstwem może nie mieć nic wspólnego.

B. Funkcje harcerskie, pełnione od dnia skończenia próby drużynowej.

Kandydatka na podharcemistrzynię otrzymuje wyraźny przydział instruktorski w pracy harcerskiej. Przydział ten określa jej służbę, to, co ona ze swej strony daje organizacji.

Przez ów przydział i ową służbę rozszerza się jednocześnie wyrobienie instruktorskie harcerki, dlatego płynące stąd możliwości obejmujemy programem próby podharcemistrzyni.

Co w tem ogniwie próby bierzemy pod uwagę?
— Oto odpowiedź:

1. pracę nad dalszym rozwojem wewnętrznej postawy harcerskiej instruktorki,
2. kształtowanie się zainteresowań i zamiłowań,
3. podnoszenie się poziomu kultury,
4. kształtowanie się poglądu,
5. zdobywanie umiejętności wypowiedzania się w mowie i na piśmie,
6. postawę wobec obowiązków obywatelskich, spraw i zagadnień, związanych z życiem

Państwa; wobec przejawów życia obywatelskiego miejscowego społeczeństwa,

7. znajomość metody i zrozumienie programów harcerskich — ich właściwe stosowanie w pracy; dążenie do własnych pomysłów; poziom posiadanych wiadomości i umiejętności harcerskich, stosunek do specjalności instruktorskiej,
8. umiejętność organizowania życia zespołowego młodzieży harcerskiej,
9. czynny i pożyteczny dla innych udział w życiu grona instruktorskiego.

To ogniwo próby, jak zresztą każde inne, nie wymaga absolutnie żadnych wyczynów wykonanych nadprogramowo, na intencję próby. Takie stawianie sprawy byłoby nie tylko niepotrzebne, ale błędne z punktu widzenia metody harcerskiej.

Próby w tej dziedzinie przeprowadzają dwie wyznaczone przez Komendę Chorągwi harcmistrzynie, z którymi dana instruktorka możliwie blisko współpracuje, do których ma zaufanie i które do niej odnoszą się prosto i bezpośrednio, nie przybierając nawet w najmniejszym stopniu tonów egzaminatora wobec egzaminowanego. Mają one poprostu dopomóc młodszej siostrze w osiągnięciu wyższego szczebla wyrobienia instruktorskiego. Instruktorka, będąca w okresie próby,

zarówno jak obie harcistrzynie, jest świadoma jakiej strony jej wyrobienia dotyczy to ogniwo próby, co brane jest pod specjalną uwagę w jej stosunku do pełnionych funkcji harcerskich. Przez cały zatem czas współdziała, porozumiewa się i korzysta ze wskazówek, przeprowadzających próbę instruktorek.

Jeżeli porównamy wytyczne pierwszego i drugiego ogniwa próby, przekonamy się, że w obu wypadkach występują te same wymagania. Spotkamy się z tem jeszcze nieraz, zarówno w stosunku do próby podharcistrzyni, jak i harcistrzyni. Wymagania są te same, ale oświetlenie ich i nasz na nie kąt patrzenia jest inny w każdym ogniwie. W ten tylko sposób możemy ustrzec się jednostronności i powierzchownego traktowania rzeczy, tą tylko drogą możemy zbliżyć się do wychowania człowieka o typie możliwie pełnym. W pierwszym ogniwie wytyczne odnosiły się do jednostki poza organizacją harcerską i opierały się na samoocenie. Teraz dotyczą członka Związku, zajmującego odpowiedzialne stanowisko, reprezentującego organizację swoją postawą, wyrobieniem osobistem, przygotowaniem do pełnionej służby pod względem metodycznym, programowym, organizatorskim, związanego z tą organizacją, a przede wszystkim z jej starszyzną.

Po zakończeniu okresu próby wpisuje się do

odpowiedniej rubryki protokołu próby opinie wyznaczonych przez Komendę Chorągwi harcmistrzów, według załączonych wytycznych.

C. Prowadzenie obozu drużyny, prowadzenie zastępu w obozie drużynowych.

Niezależnie od stałego, wyraźnego przydziału służby, lub też w związku z nim, program próby podharcmistrzyni wymaga od kandydatki pełnienia dwóch okresowych funkcji, posiadających specjalnie poważne znaczenie.

Pierwsza funkcja, to prowadzenie przez daną instruktorkę obozu (kolonji) drużyny, lub hufca.

Instruktorka winna tu przeprowadzić wszystkie prace przygotowawcze, dotyczące się zespołu uczestniczek, terenu, sprzętu, obsady zastępów itp., środków materialnych, programu, strony organizacyjnej i administracyjnej życia obozu.

Winna przeprowadzić obóz, jako okres intensywnego życia harcerskiego całego zespołu i poszczególnych uczestniczek, realizując własny projekt, zatwierdzony przez Komendę Chorągwi.

Winna przeprowadzić prace likwidacyjne na terenie obozu i po dobrze zorganizowanym powrocie, doprowadzając do porządku sprzęt, opracowując dokładnie sprawozdanie, zestawienia kaso-

we i t. p. według ustalonych w Harcerstwie Żeńskim wymagań.

Funkcja komendantki obozu (kolonji) stawia instruktorkę w sytuacji wymagającej pełnej odpowiedzialności, wyrobienia organizatorskiego, zaradności, zrozumienia Harcerstwa i w tem ogniwie próby podharcemistrzyni pozwala na zrealizowanie następujących wytycznych:

1. wykazanie osiągniętych już cech zewnętrznej postawy instruktorskiej, i podniesienie na wyższy poziom cech, których rozwojowi sprzyja pełnienie odpowiedzialnej funkcji komendantki obozu;
2. wykazanie znajomości metody i programów harcerskich, wiadomości i umiejętności zdobytych w dotychczasowej pracy, wyrobienia, pozwalającego na właściwe stosowanie wiedzy instruktorskiej w życiu drużyny obozowej;
3. wykazanie wyrobienia organizatorskiego w życiu wewnętrznem drużyny obozowej i zastępu zastępowych oraz na terenie najbliższego osiedla, we współżyciu z ludnością.

Wyniki próby w tem ogniwie ustala się na podstawie wizytacji obozu przez wyznaczoną przez Komendę Chorągwi harcemistrzynię, oraz na podstawie sprawozdania instruktorki z prowa-

dzenia obozu. Komenda Chorągwi ma prawo zażądać od instruktorki dodatkowych załączników do sprawozdania, pozwalających na dokładniejsze zapoznanie się z pracą obozu i jego kierownictwa. Opinie według powyższych wytycznych, z uwzględnieniem okresu przygotowania, trwania i likwidacji obozu, wpisuje się do odpowiedniej rubryki protokołu próby.

Druga funkcja, to prowadzenie zastępu w obozie drużynowych lub na kursie metodycznym. Pozwala ona zdobyć dalsze wyrobienie według wytycznych, związanych z funkcją komendantki obozu, stanowi ponadto wprowadzenie przyszłej podharcemistrzyni w dziedzinę kształcenia drużynowych. Wytyczne są następujące:

1. Wykazanie postawy wewnętrznej i zewnętrznej instruktorki jako zastępowej drużynowych, t. j. w stosunku do dziewcząt starszych, bardziej wyrobionych, będących w okresie próby drużynowej; oraz w stosunku do współpracowniczek: drużynowej - harcmistrzyni i pozostałych zastępowych, kandydatek na podharcemistrzynię;
2. wykazanie umiejętności dostosowania metody, programów i wiadomości harcerskich do potrzeb drużynowych;
3. wykazanie wyrobienia organizatorskiego, a

przedewszystkiem umiejętności harmonijnej współpracy w zastępie instruktorskim zastępowych i koordynowania roli swego zastępu z innymi w wypadkach zajęć wspólnych, lub w czasie pełnienia przez zastęp funkcji odpowiedzialnej (np. prowadzenie dnia, dyżur gospodarczy i t. p.).

Funkcja zastępowej w obozie drużynowych wprowadza instruktorkę w bliską, intensywną współpracę i bezpośrednie współzycie z drużynową, doświadczoną harcymistrzynią, której Komenda Chorągwi i Główna Kwatera, zatwierdzająca obsadę obozów starszozny, powierzyła przeprowadzenie próby przyszłych drużynowych i podharcymistrzyń, biorących udział w obozie. Współpraca ta i współzycie są źródłem licznych możliwości instruktorki, pragnącej podnieść swoje wyrobienie i wzbogacić dotychczasowe doświadczenia.

Współpraca z zastępowymi na terenie zastępu instruktorskiego i rady drużyny obozowej, pod kierunkiem drużynowej, pozwala na zapoznanie się z innym ujęciem pracy w poszczególnych zastępach, na wymianę doświadczeń instruktorskich i pogłębienie wiadomości. Znajduje też tu przyszła podharcymistrzyni możliwość praktycznego zrozumienia roli drużynowej w drużynie in-

struktorskiej, którą może niedługo będzie prowadzić, zasady wzajemnego stosunku zastępów do siebie i do drużyny, jako łączącego je kierowniczego czynnika.

Własny, nieliczny, a dość wyrobiony zastęp w obozie drużynowych, to teren, na którym instruktorka, pozbawiona troski o stronę organizacyjną, gospodarczą, wychowawczą itp. większego i mało doświadczonego w życiu obozowym zespołu, ma możliwość wydobywania z siebie i wykazania maksimum wartości instruktorskich, uzdolnienia i przygotowania.

Wyniki próby w tem ogniwie ustala harcymistrzyni - drużynowa na podstawie współżycia i współpracy z kandydatką, znajomości przebiegu i wyników jej pracy w prowadzonym przez nią zastępie drużynowych i w zastępie rady drużyny obozowej. Ostateczną opinię według podanych wytycznych wpisuje się do odpowiedniej rubryki protokołu próby.

Należy zauważyć, że obie funkcje, omówione w niniejszym rozdziale, mają na celu w pierwszym rzędzie stwierdzenie wyrobienia zdobytego już przez przyszłą podharcymistrzynię i jego pogłębienie. Próba w ogniwach poprzednich dotyczyła raczej stwierdzenia rozwoju wyrobienia, niż stanu już osiągniętego.

D. Praca w zastępie instruktorek.

Właściwem, najbliższym środowiskiem życia instruktorskiego przyszłej podharc mistrzyni, podobnie jak kandydatki na drużynową, jest zastęp instruktorski, którego cel, program itp. zawiera rozdział pod tytułem „Drużyny instruktorskie”. W nim zatem omówimy szczegółowo charakter próby podharc mistrzyni w tem ogniwie.

E. Udział w kursie podharc mistrzyń w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej G.K.H.

Każda kandydatka na podharc mistrzynię obowiązana jest wziąć w okresie próby udział w kursie podharc mistrzyń w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej G.K.H. Szlachetniej jest to uczynić w końcu, niż na początku okresu próby, w każdym razie przed spełnieniem tego obowiązku nie może nastąpić mianowanie kandydatki podharc mistrzynią.

Kurs trwa dni 8, ma charakter dyskusyjno-praktyczny. Uczestniczki przybywają z różnych Chorągwi, co umożliwia zapoznanie się instruktorek z całej Polski, a często z poza jej granic.

Celem kursu nie jest nauczenie czegokolwiek. Przeciwnie, uczestniczki kursu mają same wykazać, co umieją i wiedzą w związku z zagadnieniem programowem; mają dojść w sprawach wymaga-

jących jednolitego stanowiska starszyny harce-
rek do wspólnych, samodzielnie wypracowanych,
a obowiązujących też. Dorobek każdego kursu
podharcemistrzyń jest niemal w tej samej mierze
dorobkiem poszczególnych uczestniczek, które
tem więcej osiągają, im więcej same dają, jak i do-
robkiem całego Harcerstwa Żeńskiego. Rola bo-
wiem każdego zespołu kursowego jest twórcza.
Szkoła Instruktorska daje przybywającemu na
kurs zespołowi jedynie temat kursu, ogólne za-
łożenie programowe, wypływające z istotnej, bie-
żącej potrzeby organizacji, a jednocześnie mające
trwałe znaczenie dla pracy i zawierające podsta-
wowe pierwiastki metody, programu i zagadnień
instruktorskich Harcerstwa. Na podstawie tego
założenia uczestniczki kursu same opracowują
i dzielą między siebie szczegółowe zagadnienia,
które pragną rozważyć i przepracować wspólnie
(dyskusja i omówienie ćwiczeń) lub jednostkowo
(przygotowanie zagadnienia dyskusji, opracowa-
nia piśmienne i t. p.). Instruktorzy Szkoły biorą
w kursie udział narówni z uczestniczkami, refe-
rując zagadnienia i zabierając głos w dyskusji.
Ich rola kierownicza polega na czuwaniu nad bie-
giem pracy i jej wynikami, na dbaniu o łączność
wniosków, do których doszły w tych samych
sprawach kursy poprzednie, w stosunku do tego,
co zamierzają przyjąć jako sąd instruktorek

Z.H.P. uczestniczki kursów późniejszych. Im wyższy jest poziom i wyrobienie danego zespołu kursowego, tem mniej czynna może być w pracy kursu rola instruktorek Szkoły.

Podobnie jak w dziedzinie pracy umysłowej kursu, całkowicie w ręce jego uczestniczek oddaje Szkoła regulowanie zajęć z punktu widzenia organizacji i higieny pracy, oraz przeprowadzanie mniej lub więcej wiążących się z założeniem programowem danego kursu, ćwiczeń harcerskich. I tutaj instruktorki Szkoły zabierają głos i obejmują kierownictwo głównie wtedy, gdy to jest konieczne, gdy trzeba uzupełnić lub ożywić posunięcia samych uczestniczek kursu, odpowiedzialnych za dany odcinek czasu.

Dlaczego kurs podharc mistrzyń jest dla instruktorek tak bezwzględnie obowiązujący? Dlaczego musi się odbyć w Szkole Instruktorskiej G.K.H. i nie może być organizowany przez poszczególne Chorągwie, choć ze względów organizacyjnych byłoby to o wiele prostsze i łatwiejsze?

Przedewszystkiem spójrzmy na kurs podharc mistrzyń z punktu widzenia programu próby podharc mistrzyni, rozważmy wytyczne, na jakich się on opiera.

Oto one:

1. wykazanie i samokontrola własnej postawy instruktorskiej w gronie starszyczny, na

gruncie Szkoły Instruktorskiej całego Harcerstwa Żeńskiego;

2. danie wyrazu swych zamiłowań i zainteresowań oraz specjalności instruktorskiej na terenie życia i pracy zespołu starszyny harcerek;
3. samokontrola poziomu własnej kultury i stosunku do zdobyczy kulturalnych współtowarzyszek z różnych stron Polski;
4. samokontrola własnych poglądów w stosunku do poglądów współtowarzyszek z różnych stron Polski i w stosunku do sądów, ustalanych wspólnie z instruktorkami Szkoły;
5. samokontrola i rozwijanie we współpracy, w gronie starszyny, posiadanej już umiejętności wypowiadania się w słowie i na piśmie;
6. samokontrola, uzgodnienie i pogłębienie swej znajomości metody harcerskiej i umiejętności właściwego jej stosowania;
7. samokontrola, uzgodnienie i pogłębienie swego zrozumienia programów harcerskich i właściwego ich użytkowania;
8. samokontrola i zasilenie dorobkiem innych własnych pomysłów instruktorskich;
9. samokontrola swych umiejętności harcerskich, sprawności osobistej, wartości i poziomu wybranej specjalności instruktorskiej;

10. samokontrola posiadanego wyrobienia organizatorskiego;
11. nawiązanie bezpośredniego kontaktu opartego na współżyciu i współpracy z instruktorami harcerskimi z różnych ziem Polski.

Kurs podharcemistrzyń jest w całym okresie wychowania instruktorki harcerskiej, od zastępowej do harcemistrzyni, jedynym obowiązującym przeżyciem wspólnym dla instruktorek z całej Polski. W okresie próby podharcemistrzyni stanowi on ogniwo pośrednie: wymaga daleko posuniętej samooceny i samokontroli przy jednoczesnym umożliwieniu instruktorkom Szkoły oceny przyszłych podharcemistrzyń i, ewentualnie, harcemistrzyń, w porównaniu z ogółem podharcemistrzyń całej Polski, nietylko tej czy innej Chorągwi. Porównania takiego nie może przeprowadzić najdoświadczeńska nawet harcemistrzyni, pracująca na terenie pewnej Chorągwi, brak jej bowiem doświadczeń pozwalających objąć całą starszyznę polską i możliwości skupienia na terenie równie bliskim wszystkim harcerkom przedstawicielek różnych Chorągwi. Rzeczą Głównej Kwatery jest takie dobranie instruktorek Szkoły, by jej pracy nie groziła jednostronność. Szkoła zaś ze swej strony zwraca się do szeregu harcemistrzyń, a zwłaszcza Komendantek Chorągwi, z terenu których przybywają na dany kurs większe grupy

uczestniczek, proponując im udział i współpracę instruktorską w poszczególnych kursach.

C. Harcmistrzyni.

Harcmistrzyni idzie dalej tą samą drogą, którą szła dotąd jako podharcmistrzyni. Nadal prowadzi rozpoczęte prace; podtrzymuje, pogłębia i rozszerza nawiązane stosunki z ludźmi; wywiera swój harcerski wpływ na otoczenie, troszcząc się jednocześnie nadal o harcerski rozwój własnej osobowości.

W domu, w pracy zawodowej i harcerskiej, w życiu miejscowego społeczeństwa, wszędzie gdziekolwiek się znajdzie, jest tem, czem była jako podharcmistrzyni. A jednak jest czemś innem. Coś się zmieniło.

Ona sama.

Dziś jest człowiekiem dojrzałym, świadomym tego, co niesie życie, mniej lub więcej zrównoważonym, mniej lub więcej posiadającym własne miejsce w życiu: dom, pracę, środowisko ludzkie i własny pogląd na życie, własne jego rozumienie, własne troski, trudności i przeszkody.

Harcmistrzyni najczęściej nie wędruje już samotnie, bowiem związana jest pewnymi odpowiedzialnymi obowiązkami; ma swoje twórcze zadania w życiu, pragnie je pojmować i realizować po harcersku, pragnie nadal przez całe życie iść po

tej samej harcerskiej linii. Ale zdaje sobie sprawę dokładnie, że jej harcerskość byłaby bardzo uboga i ułomna, gdyby ograniczała się tylko do ram organizacji i pozwalała się w dowolnych momentach zdejmować, jak suknia zrzadka używana, lub niewygodne obuwie.

Harcerskość harcmistrzyni nie wypływa już tylko z wieloletnich przyzwyczajzeń, ani z szukających ujścia aktualnych pragnień. Harcerskość ta weszła już w krew człowieka wychowanego w Harcerstwie i zaprawionego do harcerskiej służby instruktorskiej i znalazła oparcie w jego woli i głębokiem przemyśleniu rzeczy. Stosunek harcmistrzyni do Harcerstwa nie może być przypadkowy, zmienny, nieprzemyślany, interesowny, zadaniem jej bowiem i to zadaniem jednym z najpoważniejszych, jest współdziałanie w dalszej rozbudowie naszego ruchu.

Harcmistrzyni jest czynnym członkiem Z. H. P., współodpowiedzialnym za stan i rozwój Organizacji Harcerki. Jej rola członka czynnego przekracza ramy organizacyjne, jest bowiem harcmistrzyni tym człowiekiem, który najbardziej ze wszystkich członków Z. H. P. zdolny jest realizować w życiu swoim i innych zasady Prawa Harcerskiego.

Na takim ujęciu sylwetki harcmistrzyni oparty jest program próby, która ma wprowadzić pod-

harcemistrzynię do grona członków czynnych,
harcemistrzyń Z.H.P.

Zapoznajmy się z nią:

Próba harcemistrzyni.

A. Wymagania ogólne.

Harcemistrzynią zostać może podharcemistrzyni po minimum 2-letniej (od czasu mianowania podharcemistrzynią) próbie w pracy, mająca conajmniej średnie wykształcenie i wiek minimum 23 lata.

B. Wymagania szczegółowe.

I. Wewnętrzna postawa instruktorska.

Posiada, dalej rozwija i gruntuje:

- a. własną prawdę wewnętrzną, umiejętność i odwagę wypowiedzania jej wobec grona instruktorskiego i wobec otoczenia.
- b. uczciwość, przejawiającą się przez:
 1. krytyczny stosunek do samej siebie, swych przekonań i swego postępowania;
 2. odporność na niezgodne z Prawem Harcerskim wpływy zewnętrzne;
- c. karność wewnętrzną instruktorską i obywatelską;
- d. poczucie odpowiedzialności za swoją harcerską i instruktorską postawę wo-

- bec życia społecznego i państwowego.
- II. Podnoszenie poziomu intelektualnego i kulturalnego, wyrażające się przez:
- a. umiejętność realizowania w życiu swych zainteresowań i zamiłowań;
 - b. utrzymanie wysokiego poziomu własnej kultury i zainteresowania dorobkiem kulturalnym świata;
 - c. tworzenie i pogłębianie własnego poglądu w stosunku do życia, stałą kontrolę i pogłębianie tego poglądu;
 - d. umiejętność wypowiedzania się w mowie i na piśmie;
 - e. znajomość przynajmniej jednego języka obcego.
- III. Podnoszenie poziomu wyrobienia obywatelskiego, wyrażające się przez:
- a. czynny stosunek do obowiązków obywatelskich;
 - b. umiejętność zorganizowania akcji społecznej i znajomość form pracy zespołowej;
 - c. wyraźne stanowisko wobec kwestyj społecznych i obywatelskich, niebudzących wątpliwości z punktu widzenia Prawa Harcerskiego.
- IV. Instruktorska postawa wobec Harcerstwa, jako systemu życia i wyrazu tego systemu

w organizacji, wyrażająca się przez:

- a. współodpowiedzialność za programy stosowane w pracy Harcerstwa Żeńskiego;
 - b. twórczy stosunek do pracy instruktorskiej, dzielenie się własnym dorobkiem z gronem instruktorskim;
 - c. posiadanie specjalności instruktorskiej i konkretny dorobek w jej zakresie;
 - d. udział w kształceniu starszyny;
 - e. znajomość grona instruktorskiego i i czynny udział w jego życiu;
 - f. czynny stosunek wobec zagadnień aktualnych Organizacji Harcerek w kraju i zagranicą;
 - g. znajomość danych faktycznych, dotyczących Organizacji Harcerzy, wspólnych podstaw obu organizacji i różnic.
- V. Gotowość do wzięcia udziału w skautowym życiu międzynarodowym, wyrażająca się przez:
- a. orientowanie się w historii i stanie obecnym skautingu;
 - b. znajomość organizacji życia międzynarodowego żeńskiego i zagadnień aktualnych w skautingu żeńskim;
 - c. orientowanie się w podobieństwach i różnicach programowych, metodycznych itp., zachodzących w pracy pol-

skiej w stosunku do poszczególnych organizacyj zagranicznych.

C. Sposób zdobywania próby.

Do osiągnięcia wymaganego wyrobienia kandydatka na harcistrzynię dąży przez:

- a. życie w domu, pracę zawodową, studia, służbę społeczną, obywatelską i inną, pełnioną poza Z. H. P.
- b. funkcje harcerskie pełnione od dnia mianowania podharcistrzynią;
- c. udział w ogólnych pracach harcerskich i w życiu starszyny, o ile to możliwe, związany ze specjalnością instruktorską.

Widzimy zatem, że do stopnia harcistrzyni prowadzi droga przez minimum 2-letnią próbę w pracy, pełnionej w życiu pozaorganizacyjnym, na terenach harcerskich własnej Chorągwi i w służbie ogólnej dla całej organizacji.

Za przebieg próby odpowiedzialne są dwie doświadczone harcistrzynie, wyznaczone przez G. K. H. w porozumieniu z Komendą Chorągwi. Przebieg próby, ze względu na wyrobienie i warunki życia kandydatki na harcistrzynię, ma zakres węższy i prostszą formę.

Obok, analogicznie jak w rozdziale o podharcistrzyni, podajemy rozłożenie treści programu w poszczególnych ogniwach próby oraz wzór protokołu próby harcistrzyni.

Rozłożenie treści programu próby harcmistrzyni według ogniw.

Życie domowe, praca zawodowa. Służba obywat. poza Z. H. P.	Funkcje harc. od dnia mianowania podharcm.	Udział w ogólnych pracach Harc. i w życiu starszyny
I. Praca nad dalszym rozwojem harcerskiej postawy instruktorskiej		
IIa. Umiejętność realizowania w życiu swych zainteresowań i zamiłowań		
IIb. Utrzymanie wysokiego poziomu własnej kultury, stałe interesowanie się dorobkiem kulturalnym świata		
IIc. Tworzenie i pogłębianie własnego poglądu na świat. Stała kontrola i pogłębianie tego poglądu		
IIId. Umiejętność wypowiadania się w mowie i na piśmie		
IIId. Znajomość przynajmniej jednego języka obcego		
IIIa. Czynny stosunek do obowiązków obywatelskich		
IIIb. Umiejętność organizowania akcji społecznej i znajomość form pracy zespołowej		
IIIc. Wyraźne stanowisko wobec kwestyj społecznych i obywatelskich nie budzących wątpliwości z punktu widzenia Prawa Harcerskiego		
	IVa. Współodpowiedzialność za programy stosowane w pracy Harcerstwa Żeńskiego	
	IVb. Tworczy stosunek do pracy instruktorskiej dzielnie się własnym dorobkiem z gronem instruktorskim	
IVc. Posiadanie specjalności instruktorskiej i konkretny dorobek w jej zakresie		
	IVd. Udział w kształceniu starszyny	
	IVe. Znajomość grona instruktorskiego i czynny udział w jego życiu	
	IVf. Czynny stosunek wobec zagadnień aktualnych organizacji harcerek w kraju i zagranicą	
	IVg. Znajomość danych dotyczących Organizacji Harcerzy	
	Va. Orientowanie się w historii i stanie obecnym skautingu	
	Vb. Znajomość organizacji życia międzynarod. żeńsk.	
	Vc. Orientowanie się w podobieństwach i różnicach pracy polskiej w stosunku do poszczególnych organizacji zagranicą	

PROTOKÓŁ

PRÓBY HARCISTRZYNI Z. H. P.

Druchna
Choraągiew Hufiec
Data rozpoczęcia próby
Data skończenia próby
Ogniwa próby:

A. Życie w domu, praca zawodowa, służba obywatelska poza Z. H. P.

Wytyczne — patrz str. 79.

Załączyć sprawozdanie własne kandydatki.

B. Funkcje harcerskie, pełnione od dnia mianowania podharcistrzynią.

Wytyczne — patrz str. 83.

Załączyć lub wpisać opinie harcistrzyń(i) odpowiedzialnych(ej) za próbę.

C. Udział w ogólnych pracach Harcerstwa i w życiu starszozny.

Wytyczne — patrz str. 86.

Wymienić pełnione prace, ich miejsce, czas trwania, nazwiska bezpośrednich zwierzchniczek. Załączyć lub wpisać ich opinie o pracy kandydatki.

D. Specjalność instruktorska. Sposób jej zdobycia, do-robek. Podaje sama kandydatka.

E. Ewentualny udział w kursach i obozach instruktor-skich po mianowaniu podharcistrzynią. Wymienić kursy i obozy, podać czas trwania i miejsce, oraz nazwiska ko-mendantek.

Harcistrzynie odpowiedzialne za próbę:

.....
Czytelny podpis.

.....
Czytelny podpis

Rozważmy sposób zdobywania próby harcmistrzyni w wymienionych 3 ogniwach:

A. Życie domowe, praca zawodowa, służba obywatelska i społeczna poza Z.H.P.

Między pierwszymi ogniwami próby podharcmistrzyni i harcmistrzyni zachodzi nieprzerwana ciągłość, podobnie, jak między próbą drużynowej i podharcmistrzyni. Na zmianę charakteru próby harcmistrzyni w tym ogniwie wpływają przede wszystkim racje psychologiczne i warunki zewnętrzne. Porównajmy wytyczne próby w pierwszym ogniwie obu etapów. Dotyczą one u kandydatki na harcmistrzynię:

1. samooceny własnej postawy wewnętrznej i dorobku pracy nad sobą;
2. umiejętności realizowania w życiu własnych zamiłowań i zainteresowań, oraz własnej specjalności instruktorskiej;
3. samokontroli należytego poziomu własnej kultury i stosunku do ogólnych zdobyczy kulturalnych;
4. samokontroli i stałego pogłębiania własnych poglądów w stosunku do życia;
5. Samokontroli i dalszego ulepszania własnej umiejętności wypowiedzania się w słowie i

na piśmie w języku polskim i w znanym sobie języku obcym;

6. oceny czynnego stosunku do obowiązków obywatelskich i własnej przodowniczej roli w życiu obywatelskiem i społecznem miejscowego społeczeństwa lub na szerszym terenie; oceny własnego wyraźnego stanowiska wobec kwestyj społecznych i innych, nie budzących wątpliwości z punktu widzenia Prawa Harcerskiego.

Jak widzimy, wytyczne dotyczą raczej „dorobku“, „umiejętności“, wyraźnego stanowiska“.

Przyszła harcmistrzyni nie przestaje nad sobą pracować, jest stale i konsekwentnie krytyczna w stosunku do siebie, rozszerza i pogłębia swój dorobek osobisty w ustawicznym działaniu, jednocześnie zaś jest o tyle w zgodzie z samą sobą, o tyle pewna swej prawdy wewnętrznej, wypracowanej z pomocą Harcerstwa, że czuje się zdolna oddziaływać na innych, dawać zewnętrzny wyraz swym poglądom, dążeniom, zamiarom.

Największy nacisk położony jest w próbie na działalność obywatelską kandydatki na harcmistrzynię, a potem — harcmistrzyni. Wyrażna tu zachodzi różnica między wymaganiami, stawianymi w poprzednim i obecnym etapie kształcenia starszyny. Kandydatka na podharcmistrzynię

zdobywała dane do przyszłej działalności i nieśmiało próbowała swych sił. Kandydatka na harc-mistrzynię działa już w całej pełni, rozszerzając coraz bardziej zakres, stając się w tej dziedzinie jednostką coraz bardziej twórczą i odpowiedzialną. Stara się zawsze być pośrednio, czy bezpośrednio, zależnie od swych możliwości, blisko ogniska ruchu, życia twórczego, dążenia naprzód. Stara się być jedną z pionierek nowego, lepszego życia. Dlatego jej stosunek do tego, co się dokoła dzieje i co się dziać winno, nie może być nijaki, bezbarwny, obojętny. Uczy się ona być członkiem czynnym tak w Z. H. P., jak i poza nim, uczy się ponosić odpowiedzialność za stan i rozwój życia polskiego w takim zakresie, jaki jej przypadł w udziale. Nie może więc wpatrywać się tylko w terażniejszość, lecz musi pracować dla przyszłości, w oparciu o to, co było.

Raz wyrobiony pogląd na świat nie może stać się dla przyszłej harcmistrzyni skostniałym dogmatem. Musi on rosnać wraz z rozwojem instruktorki, musi podlegać jej stałej kontroli. Musi instruktorka zdążyć za życiem, nie zatracając wszakże swej zasadniczej linii.

Zainteresowania przyszłej harcmistrzyni nie mogą ograniczać się tylko do Polski. Przyszły członek czynny stara się poznawać szerszy świat, urządzenia i stan rzeczy w poszczególnych pań-

stwach, ich dorobek i ich udział w dorobku całej ludzkości. Wie, że gdy nauczy się widzieć swoją Ojczyznę na ogólnem tle narodów i państw świata, będzie lepiej ją znać, rozumieć jej stan i potrzeby, trafniej znajdzie w niej miejsce dla własnej pracy na rzecz ogólnego dobra.

Aby móc bezpośrednio poznawać szeroki świat, kandydatka na harcistrzynię posiadać musi przynajmniej jeden język obcy, ogólniej znany, umożliwiający jej porozumiewanie się z ludźmi innych narodów, korzystanie z obcej literatury, czasopiśmiennictwa i t. p.

Przyszła harcistrzyni winna przodować w rozumieniu polskiej racji stanu na tle ogólnem, tem bardziej, że jako członek ruchu światowego, pragnącego przybliżyć harcerskie jutro świata, ma większą, niż inni możność współdziałania w dziele nie znającym granic, nienawiści i walki. Któż, jeśli nie ona, ma być świadoma tego, że każdy człowiek jest nie tylko obywatelem swej najbliższej, najbardziej ukochanej Ojczyzny, ale i członkiem wielkiej społeczności całego świata? Któż jeśli nie ona ma szerzyć to zrozumienie i realizować je każdym czynem? Przedewszystkiem własnie czynem — budować, zostawiać za sobą trwałe ślad pracy, nie zmarnować ani jednego dnia, w pracy przodować innym, zespalać wysiłki gromadne, aby osiągnąć wspólne dobro.

Taka winna być przyszła harcmistrzyni na gruncie swego szeroko pojętego obywatelstwa: działająca nieprzerwanie ,w każdej chwili świadoma swej harcerskości, wierna Prawu Harcerskiemu i jego niezawodnym zasadom.

B. Funkcje harcerskie, pełnione od dnia mianowania podharcmistrzynią.

Podobnie, jak w poprzednim etapie, tak i od chwili mianowania podharcmistrzynią funkcje harcerskie, pełnione przez przyszłą harcmistrzynię, stanowią prawdziwą szkołę instruktorską.

Chodzi tu o zrealizowanie następujących wytycznych:

1. gruntowanie wewnętrznej postawy harcerskiej;
2. zdobycie umiejętności realizowania w życiu swych zamiłowań i zainteresowań; zdobycie specjalności instruktorskiej;
3. dbanie o wysoki poziom własnej kultury;
4. stosowanie i pogłębianie umiejętności wypowiedzenia się w mowie i na piśmie, w języku polskim i obcym;
5. czynny stosunek do obowiązków obywatelskich i własna, wypływająca z pełnionej funkcji instruktorskiej, czynna rola w życiu obywatelskim i społecznym; umiejętność

- zajęcia wyraźnego stanowiska wobec kwestyj obywatelskich i społecznych nie budzących wątpliwości z punktu widzenia Prawa Harcerskiego, zgodnie z poglądami instruktorki;
6. ponoszenie współodpowiedzialności za programy stosowane w pracy Harcerstwa Żeńskiego;
 7. udział w kształceniu starszyny;
 8. współzycie z gronem instruktorek harcerskich; twórczy stosunek do pracy instruktorskiej, umiejętność i gotowość do dzielenia się własnym dorobkiem instruktorskim ze starszynną harcerską;
 9. czynny stosunek wobec zagadnień aktualnych Organizacji Harcerek w kraju i zagranicą; znajomość danych faktycznych, dotyczących Organizacji Harcerzy na terenie wspólnej działalności.

Charakter tego ogniwa próby jest taki sam, jak w etapie poprzednim. Nadal trwa normalna praca we współdziałaniu z przeprowadzającymi próbę harcistrzyniami.

Przydział służbowy instruktorki wiąże się coraz mocniej z jej zamiłowaniem, zainteresowaniami i zupełnie już skryształowaną specjalnością instruktorską. Przyszła harcistrzyni coraz rzadziej sięga po każdy wolny przydział bez wyboru, coraz rzadziej też otrzymuje funkcje nie wią-

żące się z jej przygotowaniem, uzdolnieniem, z jej największemi możliwościami. Już ona sama i jej władze bezpośrednio wiedzą, czego po niej można oczekiwać, już w organizacji posiada ona swoje stałe miejsce i możliwość osiągnięcia w wybranej dziedzinie coraz poważniejszego dorobku.

Posiadanie i wzbogacanie tego dorobku pociąga za sobą poczucie potrzeby dzielenia się nim z gronem instruktorskim. Tu przydaje się przyszłej harcmistrzyni już posiadana umiejętność wypowiadania się w słowie i na piśmie. Przydaje się też niejednokrotnie znajomość obcego języka.

Przyszła harcmistrzyni, jako, z racji swej funkcji, przedstawicielka Harcerstwa w życiu miejscowego społeczeństwa, w coraz większym zakresie bierze udział w życiu tego społeczeństwa lub na szerszym terenie. Jej rola będzie teraz czynniejsza, bardziej odpowiedzialna i samodzielna.

Rozszerzeniu ulega również zakres działalności instruktorskiej na terenie Harcerstwa. Przyszła harcmistrzyni będzie czynnym członkiem Z.H.P. Już w okresie próby zatem winna się zaprawiać do czekających ją obowiązków i wyrabiać w sobie odpowiednie przygotowanie.

Tak pełnione przez instruktorkę funkcje i praca z niemi związana, rozwijać w niej będą coraz żywszą czujność organizacyjną i zdolność czerpania życia miarą harcerską.

C. Udział w ogólnych pracach Harcerstwa i w życiu starszyny.

Kandydatka na harcmistrzynię, niezależnie od swego stałego przydziału lub w jego zakresie, winna w okresie próby wykazać się pełnieniem pewnych odpowiedzialnych prac na rzecz całości Harcerstwa Żeńskiego. Prace te winny przynosić widoczny pożytek Harcerstwu, a jednocześnie mieć wartość kształcącą dla danej instruktorki.

Do prac tego typu zaliczamy:

1. pełnienie odpowiedzialnej funkcji podczas ogólnego przedsięwzięcia całej organizacji (zlotu, wyprawy, wystawy, zawodów i t. p.) z uwzględnieniem okresu przygotowawczego, realizacyjnego i likwidacyjnego,
2. czynny udział w konferencjach programowych, organizacyjnych i innych, na wezwanie Głównej Kwatery,
4. współpracę z czasopiśmem instruktorek harcerskich, t. j. stałą lekturę, wypowiedzianie się na temat charakteru i t. p. pisma i napisanie przynajmniej jednego artykułu na temat odpowiadający danej instruktorce, np. związany z jej specjalnością instruktorską, osobistym doświadczeniem, dorobkiem i t. p.

Oczywiście wymienione prace są przykładowe, uznane za najważniejsze, życie może nasuwać ca-

ły szereg innych możliwości i potrzeb, wobec których kandydatka na haremistrzynię winna wykazać czujność i gotowość.

Korzyści, które za pośrednictwem prac ogólnych powinna osiągnąć instruktorka, będąca w okresie próby, dotyczą:

1. postawy instruktorskiej i jej doskonalenia; wyrobienia kulturalnego, organizatorskiego, obywatelskiego,
2. umiejętności realizowania w życiu własnych zamiłowań i zainteresowań oraz dzielenia się swym dorobkiem z innymi, tak przy pomocy słowa jak pisma, w języku polskim i obcym,
3. coraz bardziej dojrzałej współodpowiedzialności za stan i linię rozwoju ruchu i organizacji,
4. znajomości grona instruktorek polskich i bliskiego z nimi współżycia,
5. znajomości Organizacji Harcerzy, jej stanu, stosunku do Organizacji Harcerek, różnic, podobieństw, cech wspólnych i t. p.,
6. znajomości stanu skautingu światowego, organizacji i dorobku życia międzynarodowego organizacyj żeńskich; przygotowania się do udziału w tem życiu z ramienia Harcerstwa polskiego.

Wypełnienie prac ogólnych stanowi ostatecznie ogniwo próby harcistrzyni. Kurs na wzór kursu podharcistrzyń w tym etapie nie jest wymagany. Udział w kursie instruktorskim tego typu jest jednak pożądany, jako środek wymiany doświadczeń, odświeżania własnego poglądu przez współpracę dyskusyjną, zapoznawania się wzajemnego instruktoerek z różnych terenów pracy. Często kurs taki jest konieczny, np. dla harcistrzyń, wracających do służby po długiej przerwie.

Za próbę harcistrzyni odpowiedzialne są w każdym wypadku dwie doświadczone harcistrzynie. Wyniki próby w ogniwach drugim i trzecim wpisuje się do protokołu próby według ich opinii zgodnie z programem próby i wytycznymi, zamieszczonymi w rozdziałach o poszczególnych ogniwach próby. Wyniki w zakresie pierwszego ogniwa, opracowane na piśmie, podaje sama kandydatka celem dołączenia do protokołu. Podkreślamy, że chodzi tu o samoocenę i samokontrolę, że popieranie faktami jest o tyle konieczne, o ile możliwe dla danej instruktorki. Jak wszędzie, tak i w tym wypadku należy zachować miarę.

Protokoły prób wraz z załącznikami, przechowywane w Głównej Kwaterze, tworzą archiwum tajne.

III. Drużyny instruktorskie.

Zastępy i drużyny instruktorskie mają na celu zespolenie wszystkich polskich instruktorek harcerskich, poczynając od kandydatek na drużynowe, oraz umożliwienie im całorocznej, systematycznej pracy nad sobą w myśl programów kształcenia starszyny i potrzeb tak poszczególnych jednostek i grup, jak całej pracy Organizacji Harcerzek.

Organizacja drużyn instruktorskich, zapoczątkowana w roku 1930-31 przechodziła przez różne formy na terenie poszczególnych Chorągwi. Ostatecznie przyjęła się ogólnie i utrwaliła forma organizacyjna, pokrywająca się do pewnego stopnia z normalną organizacją Harcerstwa Żeńskiego w terenie.

Mianowicie:

kandydatki na drużynowe i instruktorki, pracujące na terenie danego hufca, bez względu na miejsce zamieszkania, tworzą zastęp instruktorski, prowadzony przez hufcową lub wybraną przez radę hufca harcmistrzynię (w razie jej braku podharcmistrzynię, a nawet doświadczeńszą od innych drużynową po próbie);
zastępy instruktorskie danej Chorągwi zorganizowane są w jedną lub kilka drużyn

instruktorskich. Coraz częściej spotykane tworzenie w większych i bardziej rozbudowanych Chorągwiach pomocniczych jednostek organizacyjnych, pośrednich między hufcem i Chorągwią (t. zw. „terenów“, „obszarów“), sprzyja organizowaniu okręgowych drużyn instruktorskich, łączonych następnie w hufiec instruktorski Chorągwi. Pracą hufca kieruje wtedy Komentantka Chorągwi przy współudziale rady, złożonej z drużynowych i zastępowych instruktorskich.

Organizacja taka, pozornie łatwa i prosta, kryje w sobie pewną wyraźną trudność, bez wysiłku i dobrej woli instruktorek nie dającą się zwalczyć. Chodzi o to, że tylko mała część członkiń zastępów instruktorskich mieszka i pracuje w tej samej miejscowości. Większość jest rozszana na terenie jednego, a nawet kilku powiatów, objętych ramami hufca. Znowu, w nielicznych tylko wypadkach, nie wpływa to specjalnie na pracę, np. na Śląsku, gdzie jest wyjątkowo rozbudowana sieć komunikacyjna i duża gęstość zaludnienia.

Zatem jedynie w wielkich miastach i ich najbliższych regionach oraz w okręgach przemysłowych można prowadzić pracę zastępów instruktorskich, stosując te same środki i formy pracy,

do jakich przywykliśmy w drużynach młodzieży, a więc systematyczne zbiórki, wycieczki i t. p.

Na pozostałych ogromnych obszarach ziem polskich oparcie stałych jednostek organizacyjnych starszyny na tych samych zasadach okazało się niemożliwe. Doszliśmy wobec tego stopniowo do odrębnych form pracy, które kolejno rozpatrzemy. Z góry podkreślamy, że podstawą istnienia i funkcjonowania tych zastępów, w trudnych zazwyczaj warunkach, jest przede wszystkim dobra wola samych instruktorek oraz docenianie przez nie wartości tych zastępów i drużyn dla pracy i samych instruktorek.

Aby nie operować abstrakcjami, bierzemy przy naszych rozważaniach pod uwagę zastęp instruktorski, złożony z 8 członkiń, zamieszkałych w 5 miejscowościach, połączonych z punktem centralnym (miastem powiatowym, siedzibą hufcowej i trzech drużynowych): w dwóch wypadkach koleją, w jednym autobusem, i w dwóch komunikacją pieszą, rowerem lub wozem, na odległości 12-20 km. Takich zastępów mamy w Polsce bardzo dużo, są też i inne, zwłaszcza kresowe, znajdujące się w jeszcze trudniejszych warunkach pracy.

Zastępy takie nie mogą się spotykać na zbiorach organizowanych systematycznie, w określonych odstępach czasu. Ich zbiórki odbywają się

kilka razy do roku, lub częściej przy sprzyjających okolicznościach, np. gdy drużynowe są nauczycielkami i zjeżdżają się w mieście powiatowym na konferencję rejonową, lub przybywają do pewnej szkoły na lekcję pokazową. Te sprzyjające okoliczności nie są jednak częste, a przytem owe konferencje i t. p. są naogół zbyt absorbujące, by zostawiały czas na porządną zbiórkę zastępu. Trzeba zatem ograniczyć się do specjalnie organizowanych „zjazdów zastępów“, zwoływanych co kilka miesięcy, najczęściej kolejno do różnych, zamieszkałych przez członkinie, miejscowości.

Takie kolejne odwiedzanie poszczególnych druchen przez cały zastęp jest słuszne ze względów towarzyskich i organizacyjnych, programowych, krajoznawczych, powinno więc znaleźć częste zastosowanie.

A więc sumując: pierwsza forma pracy zastępu instruktorskiego to zbiórki, odbywające się 4 - 5 razy do roku kolejno w różnych miejscowościach.

Oczywiście, to nie wystarcza.

Wprowadzamy ćwiczenia międzyzbiórkowe, ustalane na zbiórkach za zgodą wszystkich, mających je wykonać. Jakie bywają te ćwiczenia?

Oto kilka przykładów:

1. Zastęp postanawia, że od jutra codziennie między 7 i 7.15 rano odbywać się będzie gimnastyka

zastępu. Każda druchna w tym czasie będzie ćwiczyć u siebie sama, według wspólnie ustalonego planu. Na następnej zbiórce zastępu odbędzie się próba sprawności fizycznej.

2. Każda dwójka druchen w zastępie prowadzi ze sobą korespondencyjną dyskusję, przyjmując za podstawę artykuły pisma naukowego lub t.p., które prenumeruje każda druchna z każdej dwójki. Czasopisma są wybrane stosownie do zainteresowań i poziomu wyrobienia druchen. Na następnej zbiórce dwójki zdadzą sprawę ze swej pracy i podzielią się dorobkiem z całym zastępem.

3. Zastęp postanawia w okresie czasu do następnej zbiórki zapoznać się z warunkami życia kulturalnego mieszkańców swoich osiedli. Ustala plan pracy i zagadnienia szczegółowe. Każda harcerka przygotowuje na następną zbiórkę opracowane piśmiennie wyniki swej pracy.

Ale okres międzyzbiórkowy jest zbyt długi i niepodtrzymywana łączność „duchowa“ między członkiniami zastępu z wolna traci swą siłę.

Trzeba uciec się do innych jeszcze środków działania.

. Z pomocą przychodzi poczta, działająca na pewnych terenach bardzo sprawnie, na innych, w trudniejszych warunkach komunikacyjnych wolniej, ale w każdym razie tak, że można przewidzieć jak długo idzie list z danego punktu.

Pocztę zatem użytkujemy w pracy harcerskiej zastępu instruktorskiego.

Jako trzecią już formę pracy wprowadzamy wspomagane przez pocztę ćwiczenia terminowe, tak zwane „próby gotowości“. Znowu przykład:

Dnia 7 marca zastępowa wysłała do każdej członkini zastępu w zapieczętowanej kopercie list z napisem: „Otworzyć 12 marca o godz. 17-tej“. Jest pewna, że wszystkie listy dojdą na czas i nie będą zbyt wczesnie przeczytane przez adresatki, które je najpierwsze otrzymają. W kopertach znajdują się jednakowe polecenia, np.: „W dn. 13 marca, t. j. w niedzielę, przeprowadzić wywiad stanu higienicznego podwórek i studni waszej wsi (na waszej ulicy w mieście). Wziąć pod uwagę: Wywiad powtórzyć w dzień powszedni, dnia 16 marca. Wyniki przesłać pod moim adresem. Na kopercie winna być data stempla pocztowego z dnia 17 marca. Uzyskane dane zostaną przekazane lekarzowi powiatowemu. Czujcie się!”

Ćwiczenia tego typu, zawierające polecenia celowe, a termin dokładnie określony i krótki, budzą ożywienie dziewcząt, wzmacniają sprężystość i gotowość, nawiązują na nowo osłabioną łączność w zastępie.

Wkrótce po uzyskaniu odpowiedzi, zastępowa podaje korespondencyjnie do wiadomości zainte-

resowanych uzyskane rezultaty, opinię i wskazówki na temat wywiadów sanitarnych, udzielone przez lekarza powiatowego, członka K.P.H.

Ze względu jednak na bardzo absorbującą w większości wypadków pracę zawodową członkiń zastępu, ćwiczeń tego typu nie można dawać zbyt często. Szukamy zatem innych jeszcze form pracy i wprowadzamy „wici“.

Zastępowa przygotowuje do wysłania małą paczkę lub dużą kopertę, zawierającą:

1. Terminarz: 1) L. p., 2) Adresatka — imię, nazwisko, adres, poczta, 3) powinna otrzymać, 4) otrzymała, 5) podpis otrzymującej, 6) powinna wysłać, 7) wysłała, 8) podpis wysyłającej,
2. Numer np. „La Femme Polonaise“ z zakreślonymi artykułami w trzech językach do wyboru: „Les jardins d'enfants“, „Women in the new Sejm and Senate“, „Dr. T. Krajewska“ (po niemiecku),
3. Wzór torebki na indywidualną apteczkę polową,
4. Torebkę z nasionami,
5. List do zastępu, wyjaśniający cel wysłania przesyłki i polecenia, związane z dołączonymi przedmiotami.

Dnia wskazanego w terminarzu przesyłka zo-

staje wysłana do podzastępowej, która wykonuje polecenia, np:

p. 2. Opracowuje streszczenie polskie wskazanego artykułu z „La Femme Polonaise“ w znanym sobie języku, dodaje własne uwagi, uzupełnienia, zapytania i t. p.,

p. 3. Przerysowuje wzór torebki dla własnego użytku (apteczka w torebce ma być gotowa na najbliższą zbiórkę zastępu),

p. 4. Zasiewa nasiona we własnym ogródku, przygotowuje do wysłania drugą torebkę z nasionami,

p. 5. Pisze własny list do członkiń zastępu.

Następnie podzastępowa pakuje powtórnie przesyłkę, dodając do niej list, nasiona i streszczenie artykułu, poczem, określonego w terminarzu dnia, wysyła to wszystko do następnej w ustalonej kolejności, harcerki. W ten sposób przesyłka wiciowa obiega cały zastęp, spełnia rolę zbiórki wobec wszystkich członkiń i uzupełniona przez każdą druchnę, wraca w terminie do zastępowej. Ta, wysyłając następną przesyłkę wiciową, dołącza do niej omówienie wykonania ćwiczenia z przesyłki pierwszej.

Z kolei przechodzimy do form pracy drużyny instruktorskiej, mającej na celu w stosunku do zastępów, przede wszystkim koordynowanie, u-

zupelnianie i łączenie w całość ich wysiłków oraz wymianę doświadczeń między zastępami.

Drużynowa instruktorek, oczywiście w miarę i zgodnie z programem pracy zastępów i drużyny, może z powodzeniem użytkować w stosunku do całej drużyny te środki działania, które omówiliśmy w związku z zastępem.

A więc:

wici dla zastępowych,
próby gotowości dla wszystkich członkiń drużyny,
zbiórki o charakterze zjazdów,
ćwiczenia międzyzbiórkowe, ustalone na zbiórkach drużyny.

Zatrzymamy się dłużej nad sprawą zbiórek-zjazdów drużyny instruktorskiej. Zbiórki te, skupiające uczestniczki 3 - 4 zastępów danego „obszaru“ lub 8 - 10 z całej Chorągwi, organizowane są zazwyczaj w punktach centralnych „obszaru“ lub Chorągwi, wybranych tak, by zapewniały jak najłatwiejszy dojazd ze wszystkich zainteresowanych środowisk harcerskich i by niezawsze ten sam hufiec był absorbowany przygotowaniami do zjazdu. Zbiórki trwają zazwyczaj 1 - 2 dni i organizowane są w dni świąteczne lub dni świąteczne i poprzedzające je popołudnia sobotnie.

Zjazdy instruktorskie Chorągwi nie mają zwyczaju „obradować“ na „plenium“ i w „komisjach“.

Mają one zazwyczaj charakter przeżycia harcerskiego ujętego w ramy systemu zastępowego, połączone są z grą lub ćwiczeniami w terenie i ściśle związane ze stałym programem pracy drużyny instruktorskiej, lub drużyn całej Chorągwi. Zjazdy odbywają się rzadko, 2 - 3 razy do roku, w ustalonych ramowo terminach, np. związanych z porami roku. W programowej pracy drużyn instruktorskich stanowią one zazwyczaj wyraźne etapy, zamykające jeden, a rozpoczynające drugi okres pracy. Zadaniem ich jest zatem sumowanie osiągniętego dorobku i wprowadzanie w nowe zamierzenia i sposoby ich realizacji. Dają też one drużynowej możliwość zapoznania się z poszczególnymi zastępami i wypróbowania ich harcerskości, zwartości, racjonalnego prowadzenia pracy.

Ale drużyny instruktorskie mają w swem rozporządzeniu i inne, własne formy pracy.

Do tych należą rozsyłane zastępom instruktorskim, wraz z samokształceniowemi poleceniami, odpowiednio dobrane komplety biblioteczek wędrownych, tworzonych przez Komendy Chorągwi.

Do nich należą organizowane przez Komendy Chorągwi dla członkiń drużyn instruktorskich krótkie w czasie feryj świątecznych, dłuższe w czasie wakacyj, obozy różnego typu: stałe i wędrownie, lądowe, wodne, narciarskie, rowerowe,

wypoczynkowe i bardzo pracowite, różne o różnych założeniach.

Do nich należą organizowane również przez Komendy Chorągwi kursy zimowe i letnie, krótkie i dłuższe, sprawnościowe, samokształceniowe i inne.

Do nich należą dostępne dla wszystkich członkiń drużyn instruktorskich kursy, organizowane w ciągu całego roku przez Harcerską Szkołę Instruktorską G.K.H., mające różnorodny charakter lecz jeden cel: kształcenie starszyszy.

Do nich należy wreszcie możliwość kierowania zainteresowanych instruktorek na kursy specjalne, organizowane przez czynniki państwowe i społeczne, poza harcerskie. Będą to kursy sanitarne, oświaty pozaszkolnej, przeciwalkoholowe, spółdzielcze i t. p.

Tyle o formach pracy.

Przejdźmy skolei do programu, do treści, wypełniającej te formy.

Jak każdy program harcerski, tak i ten, będzie uwzględniał narówni zainteresowania i potrzeby tak jednostkowe jak zespołowe.

Zgodnie z zasadniczym założeniem pracy drużyn instruktorskich, program ich niemal całkowicie będzie odpowiadał następującym potrzebom instruktorek i pracy:

I. 1. Kształcenie postawy harcerskiej.

- II. 2. Samokształcenie ogólne dla tych kandydatek, które nie mają wykształcenia szkolnego w zakresie gimnazjum.
3. Samokształcenie specjalne, w kierunkach, zaspakajających zainteresowania indywidualne.
- III. 4. Służba obywatelska wraz z pracą nad poznaniem ustroju Państwa i jego życia.
- IV. 5. Pogłębianie wiadomości i umiejętności życia harcerskiego przez ćwiczenia, pracę nad zdobywaniem stopni i sprawności i t. p.
- V. 6. Pogłębianie wyrobienia instruktorskiego.

Szczegółowe wytyczne kształcenia postawy harcerskiej, zawarte są w programach prób starszyczyny i w poprzednich rozdziałach niniejszej książki. Omawiać ich tedy szczegółowo nie będziemy.

Podobnie omówiliśmy na właściwym miejscu (str. 15) sprawę wymaganego od drużynowej poziomu umysłowego. Należy na jedno tylko zwrócić uwagę: harcerki stojące wyżej pod względem wykształcenia nigdy nie powinny pozostawiać samej sobie dziewczyny - drużynowej, która usiłuje podnieść poziom swego wyrobienia umysłowego. Trzeba jej przyjść z systematyczną pomocą w pracy, stworzyć dla niej w zastępie warunki, które ją zachęcą do wytrwania w powziętym zamiarze. Dla dziewczyny bowiem, która przywykła

do nauki w ramach karności szkolnej i zerwała z niemi po ukończeniu szkoły powszechnej, równie trudno jest samodzielnie przyswajać sobie dalszą wiedzę, jak opanować brak wiary w siebie, lęk przed trudnościami i przed opinią płytko traktujących życie koleżanek, w warunkach domowych, często nieprzychylnych, a prawie zawsze obojętnych.

Kształcenie specjalne, o kierunkach odpowiadających zainteresowaniom i intelektualnym potrzebom jednostek, w wielu wypadkach daje się łączyć ze zdobywaniem sprawności harcerskich. W każdym razie winno ono znaleźć oparcie w czytelnich i bibliotekach publicznych, w odczytach i w wybranych audycjach radiowych, we współpracy z miejscowymi fachowcami (K.P.H.) i t. p.

Specjalną dziedzinę pracy stanowi służba obywatelska.

Obejmuje ona samokształcenie obywatelskie, oparte o te same czynniki pomocnicze, o których przed chwilą była mowa, i ściśle z niem wiążące się działanie obywatelskie. Żadna wiadomość informująca o podstawach bytu lub o ważnych przejawach życia bieżącego Polski nie może być przyjęta jedynie teoretycznie, o ile warunki miejscowe pozwalają na zapoznanie się z nią praktycznie. Stąd w programie pracy zastępu czy dru-

żyny instruktorskiej, znajdzie się niezawodnie szereg planowo opracowanych wywiadów w instytucjach państwowych, samorządowych, społecznych i prywatnych, oraz u wybitniejszych osobistości, mogących rzeczowo oświetlić pewne zagadnienia czy dziedziny życia.

Zdobywana i gruntowana w ten sposób wiedza o państwie własnem, uzupełniana lekturą i wiadomościami radjowemi o państwach innych, stanie się bez wysiłku bodźcem działania obywatelskiego i podstawą, zapewniającą temu działaniu odpowiedni kierunek. Z obustronną korzyścią będą tu z sobą współpracować instruktorki różnych stopni, mogące dorobek zespołowy uzupełniać samodzielnie według uzyskanych wskazówek, zgodnie z własnem wyrobieniem, czy zainteresowaniem.

Równie dodatnie wyniki przyniesie współpraca wszystkich członkiń zastępu instruktorskiego, prowadząca do podniesienia poziomu usprawnienia harcerskiego poszczególnych jednostek.

Ochotniczce łatwiej będzie zdobyć stopień pionierki, pionierce stopień samarytanki i t. d., gdy przyjdzie jej z pomocą starsza towarzyszka — rada, że jednocześnie przypomni sobie węzły lub wprawi się w sygnalizowaniu tarczami, gdy „za jej czasów“ używano tylko chorągiewek.

W ten sposób zdobywana przez jednostki i sto-

sowana w życiu wiedza harcerska, zawarta w programach stopni i sprawności, staje się udziałem zespołu, czynnikiem, łączącym i wzmacniającym go wewnątrz.

To samo dotyczy tych umiejętności harcerskich, które można przyswoić sobie jedynie w zespole. Udział w grach i w ćwiczeniach, musztrach, chórach i t. p., przy odpowiednim układzie, może być równie korzystny dla najmłodszych, jak i dla najbardziej wyrobionych.

Przejdźmy do ostatniej dziedziny programowej, mającej na celu pogłębienie wyrobienia instruktorskiego członkiń w drużynach starszyny.

Praca obejmuje:

program i metodę pracy gromad zuchowych, drużyn młodszych i starszych dziewcząt, organizację Z.H.P., znajomość jego statutu, niektórych regulaminów, treści „Organizacji Harcerek“, zarządzeń Naczelniczki G.K.H., nowych i starych, ważnych w pracy i t. p., administrację harcerską w zakresie gromady, drużyny, hufca, prowadzenie książek pracy, sekretarjatu, kasowości i t. p.

Treść pracy będzie dla poszczególnych druchen wiązać się ściśle z wymaganiami danej próby starszyny. Stosowane środki będą takie, na jakie pozwolą warunki, a więc: lektura indywidualna, częściej zespołowa, książek poleconych przez

G.K.II. (próba drużynowej), lub wybranych przez dany zastęp, wzajemne odwiedzanie się drużynowych na zbiórkach w prowadzonych przez nie drużynach (o wiele właściwsze, niż urządzenie zawsze sztucznych, specjalnych zbiórek pokazowych dla zastępu instruktorskiego), opracowanie i omawianie planów pracy drużyn, organizowanie gier i ćwiczeń dobrze pomyślanych, z punktu widzenia metody i programu, korzystnych dla uczestniczek i ich pracy w drużynach.

Nie będziemy obszerniej omawiać tych spraw.

Programy drużyn instruktorskich, tak jak wszelkie programy pracy harcerskiej, są i zawsze będą opracowywane indywidualnie dla każdego poszczególnego zespołu, tak, aby odpowiadały tworzącym go jednostkom, aby dostosowane były do typu i poziomu pracy, do jej warunków i różnych okoliczności specjalnych.

Harcerstwo jest ruchem, jest żywym organizmem i dlatego znosi tylko przepisy ramowe, ogólne lub często rewidowane, a odrzuca wszystko to, co okazuje się niezgodne z życiem.

Tak też trzeba patrzeć na sprawę drużyn instruktorskich i całej akcji kształcenia starszyny, przeżywającej w obecnym ujęciu swoją próbę ogólną.

IV. INSTRUKTORKI SPECJALNOŚCI.

Osobny rodzaj instruktorek stanowią t. zw. instruktorki specjalności. Jest to grupa nowa, wchodząca dopiero w życie — stworzenie jej stało się palącą potrzebą.

Drużynowa, podharcemistrzyni i harcemistrzyni muszą obejmować całokształt pracy wychowawczej, instruktorki specjalności pracują w zakresie węższym, ale muszą posiadać gruntowne wiadomości i umiejętności specjalne, fachowe.

A zatem instruktorkami specjalności zostają przede wszystkim te druchny, które wykazują wyraźne zamiłowanie w pewnym określonym kierunku (np. samarytańskie, gospodarcze, robót ręcznych, wychowania fizycznego i t. p.), mają pewne zdolności instruktorskie, a więc: potrafią nauczyć i zorganizować pracę, ale nie muszą obejmować tak wszechstronnie życia dziewcząt, jak to czyni drużynowa. Wielokrotnie spotykamy w harcerstwie typy, które czują się dobrze w ściśle określonej dziedzinie, ale gubią się zupełnie w pracy z drużyną, gdzie występuje wielka ilość i różnorodność dziewcząt i zagadnień.

Oczywiście, zdarza się, że i drużynowa ma swoją umiłowaną dziedzinę pracy, że zdobywa jakąś specjalność. Od podharcemistrzyni nawet wymagamy tego. Przede wszystkim jednak przy kierowaniu dziewcząt na instruktorki specjalności

winniśmy wybierać te, które nie są, nie mogą i nie chcą być drużynowemi, a stanowią cenny materiał harcerski, wykazują poczucie odpowiedzialności i chcą pracować dla innych. Poziom wyrobienia wewnętrznej instruktorki specjalności musi stać na równi z poziomem drużynowej.

Instruktorki specjalności pracować mają na terenie drużyny, hufca, lub nawet Chorągwi, zależnie od warunków, typu specjalności i ilości instruktorek specjalności w Chorągwi. Szczególnie potrzebne są w zespołach starszych dziewcząt, gdzie specjalny nacisk kładziemy na rozwój zamiłowań w określonym kierunku (3 sprawności z dowolnie obranej grupy w wędrownicze) i gdzie z natury rzeczy sprawności muszą być traktowane poważniej i bardziej fachowo, a drużynowa nie ma możliwości objęcia wszystkich występujących zainteresowań. Jeśli instruktorka specjalna pracuje stale na terenie jednej drużyny (jest wychowanką tej drużyny), to sprawa jest prosta — instruktorka należy do rady drużyny, orientuje się w całokształcie pracy drużyny i zastępów (np. powinniśmy dążyć, aby każda drużyna miała swoją instruktorkę służby samarytańskiej). Jednakże i w wypadku gdy instruktorka specjalności pracuje na terenie kilku drużyn i tylko przez pewien określony czas w każdej, musimy zwrócić baczną uwagę i dołożyć starań, aby nie

była ona przychodzącą na swoje godziny nauczycielką, ale żywym członkiem drużyny. Musi znać program pracy drużyny i zastępów, musi umiejętnie scharmonizować swoją pracę z tym ogólnym programem tak, aby nie była ona sztucznie przyklepioną do zbiorów lekcją. Ze względu właśnie na te warunki pracy, powinna instruktorka specjalności posiadać specjalną zdolność współpracy i szybkiego orientowania się w środowisku.

Instruktorka specjalności powinna posiadać pewien zasób wiedzy fachowej i pracować stale nad jej pogłębieniem i rozszerzeniem. Powinna interesować się aktualnymi zagadnieniami swojej specjalności: czytać pisma i książki, utrzymywać kontakt z ludźmi fachowymi, uczestniczyć w kursach, odczytach i t. p. To jednakże nie wystarcza. Instruktor specjalności powinna dbać o swoje własne wyrobienie harcerskie i metodyczne. Musi rozumieć całokształt metody harcerskiej, swój dział pracy prowadzić, stosując tę metodę. Nad zdobywaniem metody pracy musi stale pracować, wypróbowywać nowe ćwiczenia, nowy układ programu.

Z tego odrazu wynika, że instruktorką specjalności może być tylko harcerka i to mocno zżyta z organizacją.

Program próby instruktorki specjalności składa się zasadniczo z 3-ch części:

I. Warunki dopuszczenia do próby:

1. Ma skończonych lat 18;
2. Posiada stopień samarytanki.

II. Część ogólna wspólna dla wszystkich typów specjalności.

1. Obrona specjalność idzie po linii jej istotnych zamiłowań. Posiada przygotowanie w dziedzinie swej specjalności w zakresie podanym w części III (specjalnej) próby. Pogłębia i rozszerza je stale. Umie posługiwać się literaturą specjalną.
2. W pracy z dziewczętami wykazuje harcerską i instruktorską postawę: jest sumienna, pogodna, umie dziewczęta zainteresować i zorganizować z nimi pracę. Umie współpracować w pracy kierowniczej z drużynową, hufcową i t. p.
3. Prowadząc pracę w dziedzinie swej specjalności na terenie drużyny, hufca itp., wykazuje znajomość całokształtu pracy harcerskiej tych zespołów, rozumie i stosuje w pracy metodę harcerską. Szczególnie przepracowała dokładnie metodę pracy w zakresie swej specjalności. Zna statut Z.H.P. i organizację Harcer-

stwa Żeńskiego. Dokładnie zna i rozumie organizację drużyny, hufca, Chorągwi.

III. Część szczegółowa, zawierająca wymagania fachowe, a więc różne dla każdej specjalności.

Próbie przeprowadzamy tak, jak dla drużynowej, w dwóch etapach: I kurs, II praca w terenie.

W pierwszym okresie tworzenia się tej nowej grupy instruktorek prawo przeprowadzania próby ma tylko G.K.H., kursy organizuje również G. K. H., w wyjątkowych wypadkach Komenda Chorągwi w porozumieniu z G. K. H.

Wykształcenie fachowe zdobywać można, a w wielu wypadkach trzeba, poza Harcerstwem. Kursy zatem będą 2 typów: 1) takie, które sprawdzają tylko wiedzę fachową, a cały ciężar pracy przelicają na metodykę; 2) fachowo-metodyczne, które z natury rzeczy muszą trwać dłużej.

Zasadniczo próbę zaczyna się na kursie, a kończy w terenie, musimy bowiem sprawdzić, czy instruktorka potrafi stosować to, co wyniosła z kursu. Czas trwania kursu i kończenia próby nie może być określony, zależy bowiem od specjalności, warunków, indywidualności kandydatki itp.

W przyszłości, po ustaleniu się typu instruktorek specjalności i sposobu przeprowadzania pró-

by, praca kształcenia i przeprowadzania próby będzie mogła być przerzucona na Chorągwie.

W chwili obecnej przewidujemy następujące specjalności:

1. służby samarytańskiej;
2. administracji;
3. gospodarstwa domowego;
4. usprawnienia fizycznego;
5. p. do o. k.;
6. krajoznawstwa;
7. gospodarstwa wiejskiego;

V. PRZEPISY OBOWIĄZUJĄCE STARSZYZNĘ HARCEREK.

A. Drużynowa.

- 1. Próba drużynowa.** Próbę drużynowej przeprowadzają instruktorki, wyznaczone przez Komendę Chorągwi. W książeczce służbowej kandydatki notują one w odpowiednich rubrykach: po zakończeniu I-go etapu próby — zaczęcie próby drużynowej;
po zakończeniu II-go etapu — skończenie próby drużynowej zuchów (starszych, młodszych dziewcząt).
- 2. Uzupełnianie.** O ile drużynowa po próbie jednego z trzech kierunków wychowawczych (zuchy, młodsze, starsze dziewczęta lub

starsze harcerki) w wyniku odpowiedniego kursu uzyska prawo prowadzenia pracy wychowawczej w zespołach jednego lub wszystkich pozostałych typów, winna to mieć odnotowane w książeczce służbowej.

3. Potwierdzenie.

O ile na odpowiednim kursie nastąpi potwierdzenie próby drużynowej danego kierunku w pewien czas po jej uzyskaniu, należy to odnotować w książeczce służbowej.

4. Mianowanie.

Drużynowe po próbie mianuje właściwa Komenda Chorągwi. Zaczęcie, skończenie, uzupełnienie i potwierdzenie próby drużynowej przez daną drużynę zostaje ogłoszone w Rozkazie Komendantki Chorągwi.

Uwaga

Harcerska Szkoła Instruktorcka G. K. II. posiada w zakresie zaczynania, kończenia, uzupełnienia i potwierdzania próby drużynowej uprawnienia także, jak Komendy Chorągwi. Uzyskane przez uczestniczki kursów wyniki Szkoła wpisuje do książeczek służbowych i przesyła wraz z opinią o uczestniczkach do właściwych Komend Chorągwi. Dana Komenda Chorągwi ogłasza w tym wypadku w swoim Rozkazie zaczęcie, skończenie, uzupełnienie, potwierdzenie

nie próby przez daną druchnę „w wyniku kursu Szkoły Instruktorskiej G. K. H.“

W poszczególnych wypadkach G. K. H. może nadać analogiczne uprawnienia komendantkom odpowiednich kursów, obozów itp.

- 5. Zobowiązanie drużynowej.** Z chwilą objęcia drużyny drużynowa z zaczęłą lub skończoną próbą podpisuje następujące zobowiązanie:

„Zobowiązuję się:

- a. żyć według Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego i w tym duchu wpływać na powierzone mi dziewczęta.
- b. prowadzić drużynę, dokładając sił dla dobra pracy.
- c. szanować mundur i oznaki oraz uczyć ich poszanowania.
- d. pogłębiać i rozszerzać swoje wiadomości pedagogiczne i wyrobienie harcerskie.
- e. czuwać nad majątkiem drużyny, a w szczególności nad porządkiem jej kasy i inwentarza, przestrzegać regularnego uiszczania wszelkich finansowych zobowiązań drużyny, odpowiadać przed Komendą Cho-

rażwi za całość finansowych spraw drużyny.

- f. przygotować swoją następczynię dla zachowania ciągłości pracy.
- g. nie opuścić drużyny przed zwolnieniem mnie przez odpowiednią władzę.

Podpis“.

Jeżeli drużynowa jest niepełnoletnia, odpowiedzialność finansową ponosi opiekunka.

6. Obowiązki drużynowej.

- Do obowiązków drużynowej należy:
- a. prowadzić pracę zgodnie z zobowiązaniem drużynowej;
 - b. wypełniać polecenia i rozkazy Komendy Hufca i Chorągwi;
 - c. przedkładać Komendzie Chorągwi do zatwierdzenia programy pracy drużyny i projekty obozów;
 - d. brać udział w odprawach i zebraniach drużyny drużynowych;
 - e. brać czynny udział w kształceniu się starszyszy harcerek;
 - f. przestrzegać spełniania wszystkich obowiązków organizacyjnych, dotyczących zarówno siebie, jak drużyny (uzupełniać wykaz służby,

wpłacać regularnie pogłównne, składać terminowo raporty i t. p.);
g. czytywać i prenumerować stale miesięcznik starszyny harcerskiej „Skrzydła“.

7. Uprawnienia drużynowej.

Do uprawnień drużynowej należy:

- a. przyjmować dziewczęta do drużyny;
- b. usuwać dziewczęta, które nie złożyły jeszcze przyrzeczenia;
- c. występować do Komendy Chorągwi z wnioskiem o usunięcie z Z. H. P. harcerek po przyrzeczeniu;
- d. decydować o dopuszczeniu dziewcząt do przyrzeczenia;
- e. przyjmować przyrzeczenie od dziewcząt ze swej drużyny, po uzyskaniu w każdym wypadku pozwolenia Komendy Chorągwi;
- f. mianować przyboczne, zastępowe, oraz stałe funkcyjne (np. skarbniczkę, sekretarkę);
- g. przeprowadzać próby na stopnie: ochotniczki, pionierki, st. ochotniczki, samarytanki;
- h. wchodzić w skład komisji sprawnościowej;
- i. decydować w sprawach gospodar-

czych drużyny (w porozumieniu z radą drużyny);

j. uczestniczyć w kursach instruktorskich Chorągwi i Głównej Kwatery Harcererek;

k. brać udział w zjazdach Okręgu w charakterze gościa.

Powyższe punkty dotyczą również i p. o. drużynowych, ale za specjalnem zezwoleniem Komendy Chorągwi.

B. Podharcmistrzyni i harcmistrzyni.

1. Próba **podharc-
i harcm.** Podharcmistrzą może zostać każda drużynowa Z. H. P., która przeszła odpowiednią próbę i została mianowana przez Naczelniczkę Harcererek. Próbę podharcmistrzyni przeprowadzają dwie upoważnione przez Komendantkę Chorągwi harcmistrzynie.

Harcmistrzą może zostać każda podharcmistrzyni, która przeszła odpowiednią próbę i została mianowana przez Naczelniczkę Harcererek. Próbę harcmistrzyni przeprowadzają dwie harcmistrzynie, upoważnione przez Główną Kwaterę.

**2. Przebieg
mianowa-
nia.**

Wniosek o mianowanie kandydatki podharcemistrzynią lub harcemistrzynią podaje do Głównej Kwatery właściwa Komenda Chorągwi, dołączając:

- a. protokół próby (patrz wzór na str. 51, 78) wypełniony i podpisany przez dwie odpowiedzialne za próbę harcemistrzynie,
- b. obszerny życiorys napisany przez kandydatkę,
- c. wykaz służby harcerskiej (patrz wzór str. 125).
- d. podpisane oświadczenie instruktorskie (patrz tekst, str. 117).
- e. dwie fotografie kandydatki w mundurze harcerskim (instruktorskim).

Wydział Kształcenia Starszyny G. K. H. Referat Osobowy rozpatruje wnioski o mianowanie i kandydatkę przedstawia Naczelnicze Harcerki do mianowania. Wnioski są rozpatrywane w trzech terminach: na I.XI, 1.II, 1.VI. Imię, nazwisko i przydział mianowanej zostają ogłoszone w Rozkazie Naczelniczki G.K.H., drukowanym w „Wiadomościach Urzędowych“.

3. Oświadczenie instrukt.

Przed mianowaniem podharcemistrzynią kandydatka podpisuje następujące oświadczenie instruktorskie:

„Stwierdzam, że do grona Starszyczyny Związku Harcerstwa Polskiego wstępuję z całą świadomością praw i obowiązków organizacyjnych, jakie przyjmuję w pełni poczucia odpowiedzialności za swą pracę. Pracować będę w myśl karności harcerskiej i zawsze przede wszystkim dobro powierzonej sobie młodzieży mając na względzie. Gdziekolwiek się znajdę, będę się starała brać udział w pracy Z. H. P. i nie porzucę powierzonego sobie stanowiska, zanim się nie wywiążę z obowiązków, które z niego wynikają.

(Miejscowość, data) (Podpis)“.

4. Obowiązki harcmistrzyni.

Obowiązki harcmistrzyni są następujące:

- a. przestrzeganie Prawa Harcerskiego;
- b. czynny udział w pracy harcerskiej, przede wszystkim na stanowiskach wychowawczych;
- c. krzewienie ideologii harcerskiej i popieranie celów Związku;
- d. opłacanie składki ustalonej przez

Naczelną Radę Harcerską (Statut Z.H.P., R. II, § 8 (2)).

- 5. Uprawnienia harcmistrzyń.** Uprawnienia harcmistrzyń są następujące:
- a. bierne i czynne prawo wyborcze do wszystkich władz Związku;
 - b. prawo do sprawowania wszelkich funkcji w Związku (Statut Z.H.P. R. II, § 8 (3)).
- 6. Obowiązki i uprawnienia podharcmistrzyń.** Obowiązki podharcmistrzyń są takie same, jak obowiązki harcmistrzyń. Uprawnienia ich są zależne od pełnionych funkcji. (Patrz Statut Z.H.P., R. V. § 51 (1) b, c.).
- 7. Przydział.** Każda podharcmistrzyni i harcmistrzyni musi mieć przydział do jednej z Chorągwi. Harcmistrzynie członkowie Naczelnej Rady Harcerskiej, Naczelnictwa Z. H. P. i Głównej Kwatery Harcerek mają przydział do G. K. H., lecz w zakresie czynności starszyny, spełnianych na terenie swego stałego zamieszkania, podlegają właściwej Komendzie Chorągwi.
- 8. Zmiana przydziału.** W razie zmiany miejsca stałego zamieszkania i przeniesienia się z terenu jednej Chorągwi do drugiej, dana instruktorka winna:

- a. mieć odnotowane i poświadczone w legitymacji instruktorskiej zwolnienie z dotychczas pełnionej funkcji.
- b. po przybyciu na nowe miejsce zamieszkania zgłosić się we właściwej Komendzie Chorągwi najpóźniej w terminie dwutygodniowym.

9. Ewidencja.

Ewidencję podharc mistrzyń i harc mistrzyń prowadzi G. K. H. W związku z tem:

- a. wymienione instruktorki obowiązane są rejestrować się corocznie w G. K. H., przesyłając w terminie do 15.X. kartę rejestracyjną (patrz wzór str. 129).
- b. wymienione instruktorki obowiązane są każdorazowo zgłaszać do G. K. H. drogą służbową przez właściwą Komendę Chorągwi: zmianę adresu, zmianę przydziału, zmianę nazwiska.

10. Urlopy i rezerwa.

W razie konieczności przerwania służby podharc mistrzynie i harc mistrzynie proszą o urlop. Urlopów udziela:

na okres do 6 miesięcy — Komenda Chorągwi;

na okres do 1 roku — Naczelniczka Harcererek.

Również Naczelniczka G. K. H. udziela w razie dostatecznie umotywowanej potrzeby przedłużeń urlopu na rok następny.

W razie konieczności przerwania pracy na okres dłuższy niż trzy lata (trzykrotne przedłużanie urlopu rocznego) dana podharcemistrzyni lub harcemi-strzyni prosi o przeniesienie do rezerwy lub o cofnięcie stopnia instruktorskiego i przeniesienie do kategorii członków współdziałających Z. H. P.

- 11. Obowiązki członków rezerwy i instruktorek urlopowanych.** Do obowiązków członka rezerwy lub instruktorki urlopowanej należy:
- opłacanie normalnej składki instruktorskiej;
 - prenumerowanie pisma instruktorek harcerskich;
 - coroczne rejestrowanie się w G. K. H.

O ile instruktorka nie wypełnia obowiązków członka rezerwy i nie zmienia sposobu postępowania mimo otrzymania

nego przypomnienia G.K.H., Naczelniczka Harcerek cofa jej stopień instruktorski i przenosi do kategorii członków współdziałających, co zostaje ogłoszone w „Wiadomościach Urzędowych“.

**12. Uprawnienia
czł. rezerwy i instr.
urlopow.**

Do uprawnień członka rezerwy i instruktorki urlopowanej należy:

- a. prawo noszenia oznak instruktorskiej harcerskiej danego stopnia;
- b. prawo noszenia munduru instruktorskiego;
- c. prawo uczestniczenia w Zjazdach, Zlotach, konferencjach instruktorskich i t. p. w charakterze gościa.

**13. Powrót
do służby
po przerwie.**

Po skończonym urlopie dana instruktorka natychmiast zgłasza się do pracy u hufcowej, na terenie hufca której stale przebywa. O przystąpieniu do służby zawiadamia władzę, która jej urlopu udzieliła. Hufcowa, która przyjęła do służby instruktorkę wracającą z urlopu, niezwłocznie zawiadamia o tem swoją Komendę Chorągwi.

Instruktorki, wracające do służby po przerwie dłuższej, niż trzy lata, zgłaszają się we właściwej Komendzie Chorągwi i przed objęciem funkcji instruktorskiej obowiązane są wziąć udział w kur-

się, zaleconym im przez G. K. H. lub odpowiednią Komendę Chorągwi.

Instruktorzy, które utraciły stopień instruktorski i po przerwie chcą go odzyskać, podlegają powtórnemu mianowaniu po spełnieniu obowiązujących warunków.

14. Usuwanie z Z.H.P. Naczelniczka G. K. H. ma prawo usuwać z Z. H. P. mianowane instruktorki, które:

- a. nie przestrzegają Prawa Harcerskiego;
- b. działają na szkodę Związku;
- c. nie stosują się do statutu i regulaminów, lub zalegają ze składką dłużej, niż rok.

W wypadkach wymienionych w p. a i b. usuwanej przysługuje prawo odwołania się do właściwego sądu harcerskiego. (Statut R. II. par. 13).

15. Składki. Podharc mistrzyni i harc mistrzyni płacą składkę instruktorską w wysokości ustalonej przez Naczelną Radę Harcerską.

16. Legitymacje instr. Legitymacje instruktorskie nowomianowanych podharc mistrzyń i harc mistrzyń Główna Kwatera przesyła do

właściwych Komend Chorągwi. Przy odbiorze legitymacji dana instruktorka wpłaca do kasy swej Komendy Chorągwi 2 zł. Należność za legitymację instr. Komenda Chorągwi sama reguluje w G. K. H. Do legitymacji instruktorskiej wpisuje się funkcje instruktorskie, pełnione od daty mianowania podharcemistrzynią, udział w kursach instruktorskich i t. p. Każdą notatkę poświadcza odpowiednia władza (Komendantka Chorągwi, hufcowa, komendantka kursu i t. p.). Właścicielka zawsze nosi legitymację przy sobie, zwłaszcza zaś wtedy, gdy jest w mundurze. W razie utraty stopnia instruktorskiego należy legitymację przesłać do G. K. H. celem unieważnienia. W razie zgubienia legitymacji, należy w ciągu 7 dni zgłosić to swej Komendzie Chorągwi i drogą służbową zwrócić się do G. K. H. o wystawienie nowej legitymacji za ustaloną opłatą.

C. Mundury instr. i oznaki.

- 1. Mundur.** Drużynowym po próbie, podharcemistrzyniom, harcemistrzyniom, instruk-

torkom specjalności i działaczkom harcerskim, mianowanym przez Naczelniczkę Harcererek, przysługuje prawo noszenia munduru instruktorskiego według przepisów ogłoszonych w „Organizacji Harcererek“.

2. Oznaki. Oznakami stopni instruktorskich są przepisowe krawaty z zapinkami w kształcie koniczynki i kolorowe podkładki noszone pod krzyżami harcerskimi:

Drużynowa po próbie —
krawat szaro-granatowy.
podkładka granatowa.

Podharcemistrzyni —
krawat szaro-zielony.
podkładka zielona.

Harcemistrzyni —
krawat szaro-czerwony.
podkładka czerwona.

DODATKI

Związek Harcerstwa Polskiego

ORGANIZACJA HARCEREK

Chorągiew

Hufiec

Wykaz służby instruktorki

Nazwisko i imię

L. krzyża

L. legit. instr.

I. Imię

Nazwisko

Zmiana nazwiska

Data urodz.

Miejsce urodz.

Wyzn.

Zawód stały

Adres

II. Data i miejsce wstąpienia do Z. H. P.

Data i miejsce złożenia przyrzeczenia

Stopnie harcerskie — gdzie i kiedy zdobyte:

Ochotniczka dn.

w

Pionierka dn.

w

Starsza ochotniczka dn.

w

Samarytanka dn.

w

Wędrowniczka dn.

w

dn.

w

Sprawności — daty zdobycia i sprawdzenia:

L. p.	N A Z W A	Data zdob.	Daty Spraw.	L. p.	N A Z W A	Data zdob.	Daty Spraw.
1				10			
2				11			
3				12			
4				13			
5				14			
6				15			
7				16			
8				17			
9				18			

III Funkcje

Obozy i kursy — udział i prowadzenie

I	od daty wstąpienia rok służby — 19	
II	rok służby — 19	
III	rok służby — 19	
IV	rok służby — 19.....	
V	rok służby — 19	
VI	rok służby — 19	
VII	rok służby — 19.....	
VIII	rok służby — 19.....	
IX	rok służby — 19	
X	rok służby — 19	
XI	rok służby — 19.....	
XII	rok służby — 19.....	

Zaznaczać urlopy, przerwy w pracy, przeniesienie do rezerwy,
W razie braku miejsca — dołączyć dodatkowy arkusz.

IV. Etapy kształcenia instruktorskiego.

A. Próba drużynowej

	Zuchów	Młods. dziew.	Starsz. dziew.	Nazwa odpow. instr.	L. Rozk. K. Chor.
Zaczęta dn.					
Skończona dn.					
Uzupełniona dn.					
Potwierdzona dn.					

Próba podharcemistrzyni.

Instruktorcki

Zaczęta dn. _____ odpowiedzialne za próbę:

Skończona dn. _____

Mianowana pdh. Rozk. Nacz. Harc. L. _____ z dn.

Próba harcemistrzyni.

Instruktorcki

Zaczęta dn. _____ odpowiedzialne za próbę:

Skończona dn. _____

Mianowana harc. Rozk. Nacz. Harc. L. _____ z dn.

B. Próba instruktorki specjalności.

Instruktorcki
odpowiedzialne
za próbę:

Rozk. L...

Zaczęta dn.

Skończona dn.

Potwierdzona dn.

C. Próba działaczki harc. Rozk. Nacz. Harc. L. _____ z dn.

Zaczęta dn. _____ Instruktorcki odpowiedzialne za próbę:

Skończona dn.

Mianowana działaczką harc. Rozk. Nacz. Harc. L. _____ z dn.

V. Specjalność instruktorska.

Sposób zdobywania. Prace w zakresie specjalności.

VI. Wykształcenie:

Szkoła: (typ, nazwa, miejscowość, iloletnia)

.....

.....

Wyższy zakład naukowy (Nazwa, wydział, rok wstąpienia, rok ukończenia, przerwy, stopień naukowy):

.....

.....

Wykształcenie specjalne:

.....

VII. Przebieg pracy zawodowej:

.....

.....

VIII. Udział w pracach innych organizacji (nazwy organizacji, pełnione funkcje, z jakiego tytułu, w jakim czasie, gdzie):

.....

.....

IX. Odznaczenia. Jakie, kiedy otrzymane, za co?

.....

.....

Data

Podpis

Chorągiew Nazwisko i imię, Stopień instr.
Hufiec L. krzyża I. legit.

KARTA REJESTRACYJNA

Członka starszyny harcerek.

I. Imię

Nazwisko

Zmiana nazwiska

Adres

II. Stopnie harcerskie zdobyte w ciągu roku kalend. 19

Nazwa stopnia data zdobycia gdzie

" " " " "

III. Funkcje harcerskie pełnione w ciągu roku kal. 19

IV. Obozy i kursy — udział i prowadzenie (funkcja) w roku kalend. 19

V. Udział w pracach innych organizacji w ciągu roku kalend. 19

VI. Specjalność instruktorska — dorobek w r. kalend. 19

VII. Wyrobienie instruktorskie — dorobek w ciągu roku
kalend. 19.....

Próba podharc mistrzyni:

Zaczęta dn..... | Instruktor
odpowiedzialne za próbę:

Skończona dn..... |
Mianowana pdh. Rozk. Nacz. Harc. L..... z d.....

Próba harc mistrzyni:

Zaczęta dn..... | Instruktor
odpowiedzialne za próbę:

Skończona dn..... |
Mianowana harcm. Rozk. Nacz. Harc. L..... z d.....

Próba działaczki harcerskiej:

Zaczęta dn..... | Instruktor
odpowiedzialne za próbę:

Skończona dn..... |
Mianowana dział. harc. Rozk. Nacz. H. L..... z d.....

VIII. Wykształcenie ogólne i zawodowe — dorobek w ro-
ku kalend. 19.....

.....
IX. Przebieg pracy zawodowej w roku kalend. 19.....

.....
X. Odznaczenia otrzymane w r. kalend. 19..... za co?

.....
XI. Zobowiązuję się w r. 19..... pełnić służbę jako.....

XII. Uwagi.....

Data..... Podpis.....

Komenda Chor. (Uwagi i wnioski Komendantki Chor.)

.....
Data..... Podpis.....

T R E Ś Ć.

str.

Rozkaz Naczelniczki G.K.H.	3
I. Drużyna, jako podstawowy ośrodek wychowania instruktorek	5
II. Kształcenie instruktorek	12
A. DRUŻYNOWA	12
Próba drużynowej	19
B. PODHARCMISTRZYNI	43
Próba podharcmistrzyńi	46
A. Życie domowe, praca zawodowa, służba obywatelska i społeczna poza Z.H.P.	52
B. Funkcje harcerskie, pełnione od dnia skończenia próby drużynowej	58
C. Prowadzenie obozu drużyny, prowadzenie zastępu w obozie drużynowych	61
D. Praca w zastępie instruktorek	66
E. Udział w kursie podharcmistrzyń w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej G.K.H.	66
C. HARCMISTRZYNI	71
Próba harcmistrzyni	73
A. Życie domowe, praca zawodowa, służba obywatelska i społeczna poza Z.H.P.	79
B. Funkcje harcerskie, pełnione od dnia mianowania podharcmistrzą	83
C. Udział w ogólnych pracach Harcerstwa i w życiu starszyny	86
III. Drużyny instruktorskie	89
IV. Instruktorki specjalności	105
V. Przepisy obowiązujące starszyny harcerek	110
A. Drużynowa	110
B. Podharcmistrzyńi i harcmistrzyni	115
C. Mundury instruktorskie i oznaki	123
D o d a t k i	125
Wzór wykazu służby instruktorki	126
„ karty rejestracyjnej członka starszyny harcerek	130
Treść	132

WY

19140

A. Książki i druki

1. O
2. Książka zastępowej — Praca zbiorowa.
3. Kształcenie starszyny harcerek — Wydz. Kształc. Starsz. G.K.H
4. Dokąd zdążamy? — Michał Grażyński.
5. Wskazówki dla skautmistrzów — Baden Powell.
6. W gromadzie zuchów. Wyd. II — Praca zbiorowa.
7. Tropem zastępu Żórawi — Ewa Grodecka.
8. Rzeka — Ewa Grodecka.
9. Harcerka na zwiadach — Józefina Łapińska.
10. Obozy — Zbigniew Trylski.
11. Ćwiczenia i gry — Praca zbiorowa.
12. Nasze pieśni — Jadwiga Zwolakowska.
13. Sztuka wychowania — Emma Jeleńska.
14. Rozwój psychiczny młodzieży — Dr. Jan Kuchta.
15. „Skrzydła” — miesięcznik instruktorek harcerskich.

B. Książki uzupełniające.

Dla kandydatek na drużynowe zuchów i dla drużynowych zuchów:

1. Psychologia dziecka i pedagogika eksperymentalna — E. Claparède.
2. Prawidła życia — Janusz Korczak.
3. Jedna książka A. Kamińskiego o zuchach - chłopcach.
4. Dziesięć książek dziecięcych wódh zuchów. Gromadzie zuch

Dla druż

Biblioteka Gl. AWF w Krakowie

ząt i dla

1. Psych
2. Kształ
3. Zasa

C. Książki i druki
Kandyda
potrzeby

1800066350

w miarę